

UCHWAŁA NR .../.../2026

RADY GMINY LESZNO

z dnia 2026 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Leszno na lata 2026-2029

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (Dz.U. z 2025 r., poz. 1153 z późn. zm.), art. 4¹ust 1, 2, 2a i art. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz.U. z 2023, poz. 2151 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu narkomanii* (Dz.U. z 2023 r., poz. 1939 z późn. zm.) Rada Gminy Leszno uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Leszno na lata 2026 – 2029 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Leszno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

UZASADNIENIE

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 w Gminie Leszno jest uchwalony na podstawie art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.) oraz art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałania narkomanii (t.j. Dz. U. 2023 r., poz. 1939 z późn. zm.). Do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałanie narkomanii oraz innych nałogów.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest kontynuacją zadań realizowanych w gminie Leszno z lat poprzednich jak i też na lata 2026 – 2029. Określają one lokalne działania w zakresie zadań własnych, obejmujących profilaktykę oraz minimalizację szkód społecznych, wynikających z nadużywania alkoholu, substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi, nałogów oraz związanych z zjawiskiem przemocy. Program jest adresowany do całej społeczności mieszkańców gminy Leszno, ze szczególnym uwzględnieniem osób uzależnionych od alkoholu, osób współuzależnionych, osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i psychotropowych, osób z uzależnieniami behawioralnymi, do osób z grup ryzyka a także do dzieci i młodzieży. Na realizację zadań są przeznaczone środki uzyskiwane z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, które określa plan finansowy. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029, został opracowany zgodnie z ww. obligatoryjnymi zadaniami oraz potrzebami występującymi na terenie Gminy Leszno.

W świetle powyższego podjęcie uchwały w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w gminie Leszno jest zasadne.

WÓJT

/-/ Grzegorz Banaszkiewicz

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII
DLA GMINY LESZNO
NA LATA 2026-2029**

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	3
WPROWADZENIE.....	4
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU.....	7
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	9
CHARAKTERYSTYKA GMINY LESZNO.....	10
ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW	
SPOŁECZNYCH	11
PROBLEM UZALEŻNIEŃ W GMINIE LESZNO	12
RYNEK ALKOHOLOWY W GMINIE LESZNO	18
DZIAŁALNOŚĆ POLICJI	21
PARTNERZY LOKALNI W SYSTEMIE PROFILAKTYKI I WSPARCIA SPOŁECZNEGO	23
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW	27
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	27
PROBLEM ALKOHOLOWY	28
PROBLEM NIKOTYNOWY	29
PROBLEM NARKOTYKOWY	30
KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH I INTERNETU	32
UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH.....	34
ZABURZENIA ODŻYWIANIA	35
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH	
MIESZKAŃCÓW.....	37
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	37
PROBLEM ALKOHOLOWY	39
PROBLEM NIKOTYNOWY	41
PROBLEM NARKOTYKOWY.....	42
KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH.....	45
UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH.....	46

INNE UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE	47
WNIOSKI Z BADAŃ SPOŁECZNYCH.....	49
CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU.....	53
CEL I.....	54
CEL II.	57
CEL III.	59
REALIZACJA PROGRAMU.....	61
ADRESACI PROGRAMU	61
ZEZWOLENIA NA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	62
TERMINY WAŻNOŚCI ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	62
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	63
ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW GKRPA.....	63
MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU.....	64
BIBLIOGRAFIA	66
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW.....	67
SPIS RYSUNKÓW	67
SPIS TABEL	67
SPIS WYKRESÓW	68

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

BP – Biblioteka Publiczna Gminy Leszno

GKRPA – Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lesznie

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznie

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Powiecie Warszawskim Zachodnim

PIK – Punkt Informacyjno-Konsultacyjny

pp. – punkt procentowy

PP – Posterunek Policji w Lesznie

PUP – Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy w Łubcu

ŚOW – Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza „Promyk” w Lesznie

UG – Urząd Gminy Leszno

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

ZPPP – Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych Powiatu Warszawskiego Zachodniego

WPROWADZENIE

W Polsce problematyka uzależnień od alkoholu i narkotyków stanowi istotne wyzwanie zdrowotne i społeczne, wpływając zarówno na jednostki, jak i całe społeczności. Nadużywanie tych substancji prowadzi nie tylko do poważnych konsekwencji zdrowotnych, ale również do rozpadu więzi rodzinnych, wykluczenia społecznego, wzrostu przestępczości oraz obciążeń dla systemu ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Problem ten dotyczy różnych grup wiekowych, jednak szczególnie niepokojące są statystyki dotyczące młodzieży i młodych dorosłych, wśród których obserwuje się wzrost eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi.

Napoje alkoholowe są bezsprzecznie najbardziej dostępną substancją psychoaktywną w każdej grupie wiekowej. Według Raportu opracowanego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, od 2007 roku spożycie alkoholu na 1 mieszkańca w ciągu roku przekracza 9 litrów – w 2022 roku wyniosło ono 9,37 litrów, co jest wartością najniższą na przestrzeni ostatnich 5 analizowanych lat¹. Problem spożywania alkoholu dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn, jednak to właśnie mężczyźni stanowią grupę szczególnie narażoną na częstsze sięganie po tego typu substancje – spożywają oni alkohol niemal trzykrotnie częściej niż kobiety, tj. przez średnio 106 dni, podczas gdy kobiety piją alkohol średnio przez 37 dni w ciągu roku. Taka różnica może być związana nie tylko z czynnikami społecznymi i kulturowymi, ale także z odmiennymi preferencjami – mężczyźni częściej wybierają piwo, podczas gdy kobiety chętniej sięgają po wino².

Niepokojącym zjawiskiem jest również znaczne spożycie alkoholu wśród młodzieży, co może prowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych i społecznych w przyszłości. Według wyników ostatniej edycji europejskiego badania ESPAD (*European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*) z 2024 roku, prowadzonego na reprezentatywnej grupie młodzieży szkolnej w wieku 15-16 lat,

¹ Szmidt J., i in., *Raport 2023 – Uzależnienia w Polsce*, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Warszawa 2023

² tamże

odsetek uczniów w Polsce, którzy pili alkohol w ciągu ostatnich 30 dni, wyniósł 39,1%. W porównaniu z poprzednią edycją badań ESPAD, wartość ta uległa spadkowi o 7,5 pp.³

Innym z kluczowych wyzwań współczesnego społeczeństwa jest dostęp do narkotyków. Ich dostępność, wzorce konsumpcji oraz konsekwencje prawne i społeczne wymagają stałego monitorowania i działań prewencyjnych. Europejski Raport Narkotykowy z 2024 roku zwraca uwagę na fakt, że około 8,0% mieszkańców Europy w wieku 15-64 lat używało tego typu substancji w ciągu ostatniego roku, natomiast blisko co trzeci podejmował się tego przynajmniej raz w ciągu całego swojego życia (29,9%). Najwyższy odsetek osób dotkniętych problemem obserwuje się w grupie wiekowej 15-34 lat, gdzie w ciągu ostatniego roku było to 15,0%⁴. Według badań ESPAD z 2024 roku, odsetek uczniów, którzy deklarowali zażywanie narkotyków kiedykolwiek w życiu, wyniósł 16,9%. Oznacza to spadek w porównaniu z poprzednim badaniem ESPAD z 2019 roku, gdzie tenże odsetek wyniósł 21,4%. W badaniu przeprowadzonym w 2021 roku przez Fundację CBOS, odnotowano, że w 2024 roku 13% uczniów zażywało narkotyki, co oznacza spadek o 3 pp. względem roku 2018. Marihuana i haszysz pozostają najczęściej stosowanymi przez uczniów substancjami – na zażywanie ich kiedykolwiek w życiu wskazało 36,2% respondentów w 2021 roku, co wskazuje na tendencje spadkowe poczynając od 2016 roku, gdy odsetek ten wyniósł 42,0%, przez 37,5% w roku 2018.

W 2022 roku wszczęto 37 572 postępowania na podstawie Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, co stanowi wzrost o 1 522 spraw w porównaniu do roku 2021, w którym odnotowano 36 050 takich postępowań. W tym samym okresie podejrzenie o popełnienie przestępstwa z tej ustawy dotyczyło 36 591 osób, co oznacza niewielki

³ *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną – Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r., Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2024*

⁴ *Dane referencyjne zamieszczone w Raporcie pochodzą z okresu od stycznia do grudnia 2022 roku (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, European Drug Report 2024: Trends and Developments, 2024)*

wzrost w porównaniu do roku poprzedniego, kiedy liczba podejrzanych wyniosła 36 282⁵.

Coraz częściej obserwuje się także uzależnienia behawioralne (tj. uzależnienia od wykonywania pewnych czynności), które zgodnie z kryteriami aktualnie obowiązującej Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-11 wykazują podobne mechanizmy do uzależnień od substancji, wśród których znajdują się m.in.: utrata kontroli, priorytetyzacja danego zachowania lub substancji kosztem innych obszarów życia oraz kontynuacja pomimo negatywnych skutków.

Raport Nastolatki 3.0 opracowany na podstawie badania przeprowadzonego między październikiem a listopadem 2022 roku, wskazuje wśród najistotniejszych wniosków na wzrost średniego czasu korzystania z Internetu przez nastolatki w dni powszednie – w 2022 roku było to ponad 5 godzin w ciągu dnia, co oznacza wzrost względem wyników badania zrealizowanego w 2020 roku. Szczególnie alarmujący jest wysoki odsetek nastolatków, którzy w czasie korzystania z Internetu spotykają się z przemocą (44,6%) lub mową nienawiści (68,4%). Brak kontroli rodzicielskiej nad korzystaniem z Internetu przez młodzież może prowadzić do wielu negatywnych konsekwencji, takich jak nadmierne spędzanie czasu w sieci, kontakt z nieodpowiednimi treściami czy zwiększone ryzyko cyberzagrożeń. Tym bardziej niepokojący jest fakt, że ponad połowa nastolatków uczestniczących w badaniu deklaruje, iż ich rodzice nie wyznaczają żadnych zasad dotyczących czasu spędzanego w Internecie (53,7%)⁶.

Nadmierne korzystanie z mediów społecznościowych może negatywnie wpływać na codzienne funkcjonowanie młodzieży, prowadząc do zaniedbywania obowiązków. Obawy budzi fakt, że blisko co czwarty nastolatek często rezygnuje z wykonywania obowiązków domowych na rzecz mediów społecznościowych (23,8%) oraz przyznaje, że z tego samego powodu zaniedbuje swoje obowiązki szkolne (28,7%)⁷.

⁵ Szmidt J., i in., *Raport 2023 – Uzależnienia w Polsce, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Warszawa 2023*

⁶ Lange R., i in., *Nastolatki 3.0 – Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców, NASK – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2023.*

⁷ Lange R., i in., *Nastolatki 3.0 – Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców, NASK – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2023.*

Dane te podkreślają potrzebę podejmowania skutecznych działań profilaktycznych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i narkotyków, mających na celu ograniczenie skali problemu oraz wspieranie osób uzależnionych i ich rodzin. Zadania w zakresie redukcji szkód muszą dotyczyć wszystkich grup społecznych i stanowić usystematyzowany proces działań profilaktycznych i terapeutycznych. W procesie tym istotne miejsce zajmują edukacja zdrowotna i społeczna, które są realizowane w środowiskach dzieci i młodzieży w formie programów rekomendowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii. Nadużywanie substancji psychoaktywnych, w tym narkotyków i alkoholu, stanowi poważne wyzwanie zdrowotne i społeczne, zwłaszcza wśród młodzieży. Dynamiczne zmiany w trendach konsumpcji, wzrastająca dostępność substancji oraz nowe zagrożenia, wymagają kompleksowych działań prewencyjnych i interwencyjnych.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Leszno na lata 2026-2029 jest dokumentem wyznaczającym cele oraz sposoby rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i związanych z tą sferą życia problemów rodzinnych i społecznych na terenie Gminy. Stanowi on kontynuację działań prowadzonych w latach ubiegłych.

Zgodnie z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2151) do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Zadania te w szczególności obejmują:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą domową;

- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) (uchylony);
- 5) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 6) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- 7) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939) do zadań własnych gminy należy przeciwdziałanie narkomanii, które obejmuje:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;

- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Według art. 4¹ ust. 2 z dnia 26 października 1982 r. ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, realizacja ww. zadań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalonego na okres nie dłuższy niż 4 lata.

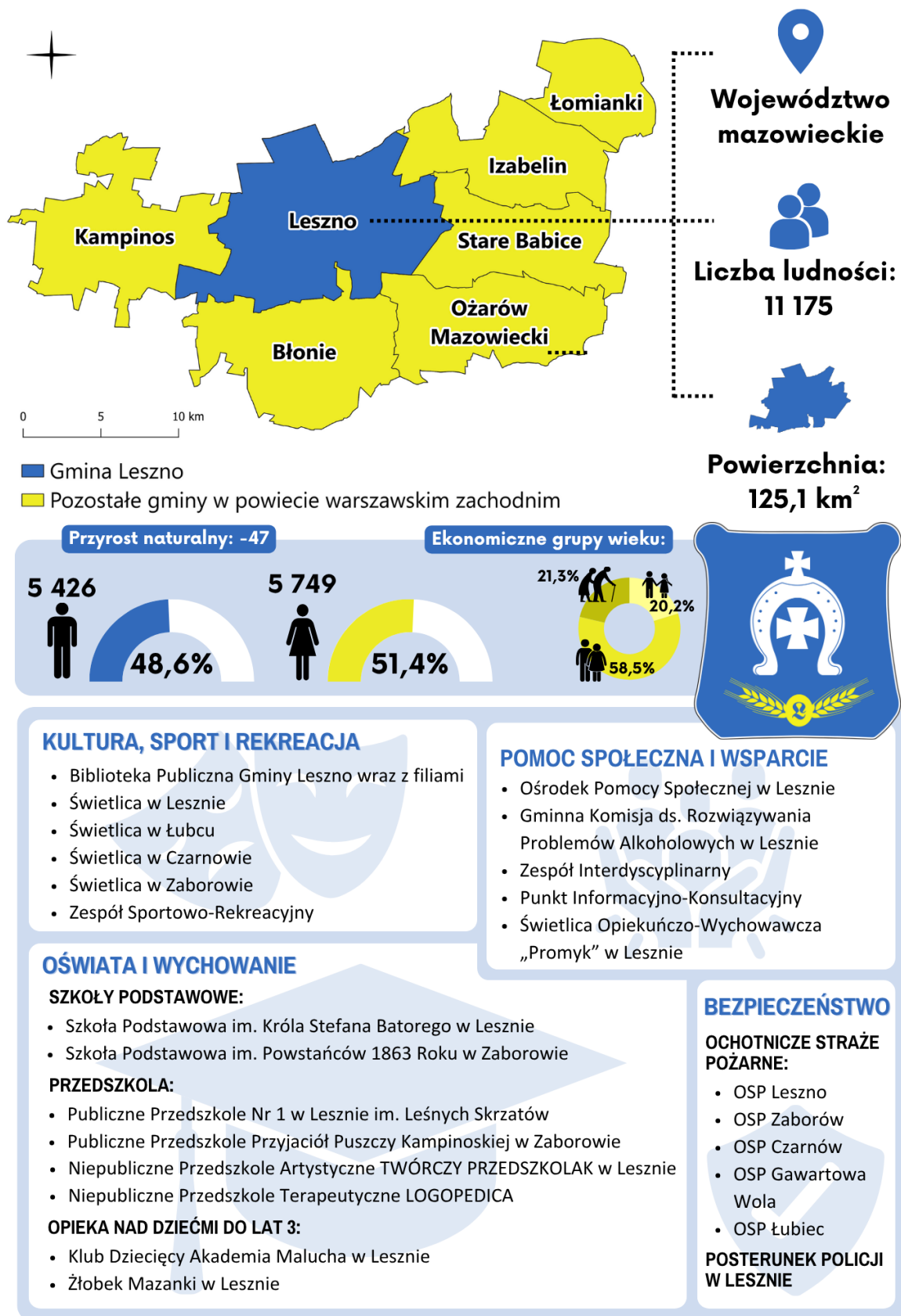
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Kierunki działań zawarte w Programie nawiązują do następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi określająca priorytety zadań realizowanych poprzez program, traktująca je jako zadania własne gminy,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej.

Źródłem finansowania Programu są środki budżetu Gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych oraz opłat z tytułu sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml.

CHARAKTERYSTYKA GMINY LESZNO⁸

⁸ Dane statystyczne przedstawione na grafice pochodzą z 2024 roku [BDL GUS, Raport o stanie Gminy Leszno za 2024 rok]

ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Do istotnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Leszno należą instytucje i podmioty prowadzące działalność na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, bądź wspomagające taką działalność. Ich kooperacja odbywa się na zasadzie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej. Są to m.in.:

- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Punkt Informacyjno-Konsultacyjny,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Urząd Gminy Leszno,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Powiecie Warszawskim Zachodnim,
- Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego,
- Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych Powiatu Warszawskiego Zachodniego,
- placówki kulturalne i oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe i związki wyznaniowe.

Do zasobów osobowych działających na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom na terenie gminy Leszno należy zaliczyć:

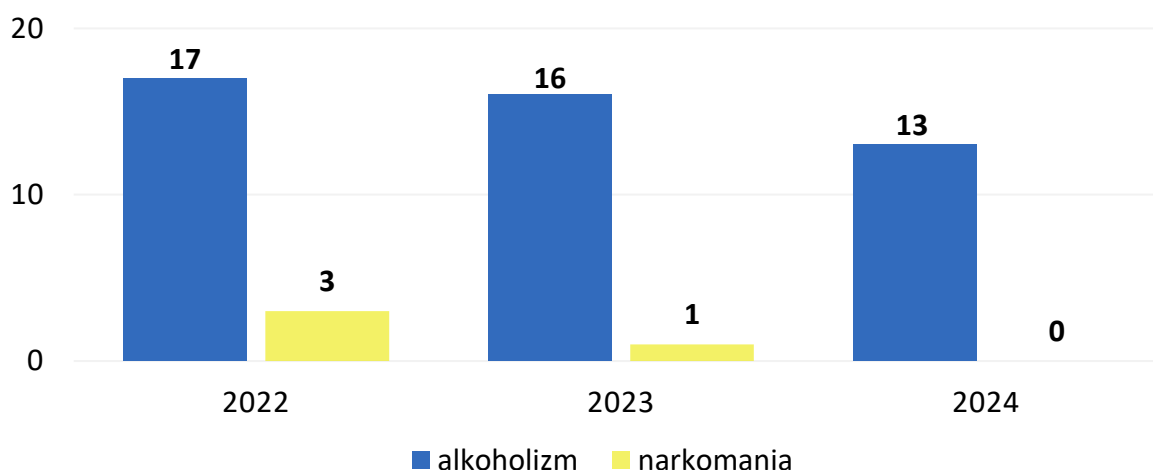
- pedagogów i psychologów zatrudnionych w placówkach oświatowych,
- członków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- pracowników i specjalistów Ośrodka Pomocy Społecznej,
- funkcjonariuszy Policji,
- pracowników placówek ochrony zdrowia.

PROBLEM UZALEŻNIEŃ W GMINIE LESZNO

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i szkód zdrowotnych. Narkomania, definiowana zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii, oznacza *stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich*. Problem narkomanii ma charakter interdyscyplinarny. Znajduje się on w polu zainteresowania różnych służb, takich jak lecznictwo, oświata, pomoc społeczna, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz mediów. Każda z nich styka się z tym zjawiskiem od innej strony.

W 2024 roku z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesznie z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 13 rodzin. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2022-2024 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego tytułu uległa spadkowi – najwyższą liczbę odnotowano w 2022 roku (17 rodzin). Jednocześnie w analizowanym okresie odnotowano przypadki rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemu narkomanii – ich liczba również ulegała spadkowi. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje wykres poniżej.

Wykres 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok.

Alkoholizm w 2024 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia pomocy społecznej znajdował się na **piątym** miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 63, a więc rodziny borykające się z problemem alkoholizmu stanowiły 20,6% ogółu. Na przestrzeni lat 2022-2024 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2023 roku było to 21,6%, natomiast w 2022 roku – 20,5%.

Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołana do wykonywania zadań Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, prowadzi swą działalność w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W 2024 roku w skład Komisji wchodziło 4 członków.

Do zadań GKRPA zalicza się:

1. Inicjowanie działań lokalnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
2. Kontrola zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych co najmniej raz w roku.
3. Zapewnienie skutecznego przestrzegania prawa w zakresie dystrybucji, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych, m.in. poprzez przeprowadzanie kontroli przestrzegania warunków sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy.
4. Wydawanie opinii dotyczących zgodności lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz z uchwałami Rady Gminy, będącymi podstawą do uzyskania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.
5. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.
6. Rozmowy motywujące do podjęcia leczenia.

7. Kierowanie na badanie przez biegłego, w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.
8. Współpraca z innymi organami administracji państwowej i samorządowej oraz organizacjami społecznymi, związkami wyznaniowymi w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii.
9. Podnoszenie kwalifikacji z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych poprzez uczestnictwo w szkoleniach, kursach, konferencjach, a także ukończenie studiów podyplomowych i specjalizacji.

Dane dotyczące działań GKRPA w Lesznie podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2023-2024 przedstawia kolejna tabela. W 2024 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 36 osobami z problemem alkoholowym, natomiast w 2023 roku było to 56 osób, co oznacza spadek na poziomie 35,7%. Podobne tendencje zaobserwowano w przypadku liczby członków rodzin tych osób. Warto zauważyć, że w latach 2023-2024 wielokrotnie występowano do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec mieszkańców Gminy, przy czym najwyższą liczbę podobnych działań odnotowano w 2024 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Działania Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2023-2024

wyszczególnienie	2023	2024
liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	56	36
liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	18	11
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	5	8

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok.

Członkowie GKRPA wspierają również osoby zmagające się z problemem przemocy domowej, w tym kontaktują się z osobami dotkniętymi przemocą domową, stosującymi ją oraz jej świadkami. Na podstawie dostępnych danych można dostrzec, iż liczba osób doznających przemocy domowej, z którymi kontaktowali się członkowie Komisji w latach 2023-2024 uległa znaczącemu spadkowi. Wskazuje to na możliwe ograniczenie zgłaszalności przypadków przemocy, wynikające z barier w ujawnianiu problemu lub obniżonego poziomu zaufania do instytucji pomocowych. W przypadku osób stosujących przemoc domową zaobserwowano podobne tendencje – wyższą liczbę odnotowano w 2023 roku (11 osób). Może to świadczyć o skuteczniejszej pracy służb w zakresie wczesnej identyfikacji sprawców przemocy w latach wcześniejszych lub o mniejszej liczbie interwencji wymagających zaangażowania Komisji w roku 2024. Przypadki rozmów ze świadkami przemocy domowej odnotowano jedynie w 2023 roku, co może wskazywać na niedostateczną świadomość społeczności lokalnej oraz niewielką gotowość do reagowania na sytuacje przemocy w najbliższym otoczeniu.

Tabela 2. Liczba osób dotkniętych problemem przemocy domowej, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w latach 2023-2024

wyszczególnienie	2023	2024
osoby doznające przemocy domowej	32	1
osoby stosujące przemoc domową	11	2
świadkowie przemocy domowej	3	0

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok.

Członkowie Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powinni systematycznie podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w specjalistycznych szkoleniach i warsztatach doskonalących. W 2023 roku żaden z członków GKRPA nie uczestniczył w szkoleniach z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych, natomiast w roku 2024 była to 1 osoba, tj. 25,0% składu ówczesnego Zespołu⁹.

⁹ Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok

W 2024 roku na terenie gminy Leszno funkcjonował Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, działający ze środków pochodzących z koncesji przyznawanych na sprzedaż napojów alkoholowych. Jego zadaniem jest wsparcie osób w kryzysach, w szczególności zmagających się z problemem uzależnień oraz uwikłanych w przemoc domową. W 2024 roku PIK był czynny średnio przez 48 godzin w miesiącu, a poradnictwo udzielane było przez specjalistę psychoterapii uzależnień, psychologa, prawnika oraz certyfikowanego specjalistę/konsultanta w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

W 2024 roku w PIK udzielono 72 porad 24 osobom dotkniętym problemem alkoholowym, co oznacza utrzymującą się liczbę beneficjentów względem roku poprzedniego, natomiast liczba udzielonych im porad uległa spadkowi. Na przestrzeni lat 2023-2024 poradnictwo było udzielane każdorazowo osobom z problemem alkoholowym i narkotykowym, a także osobom stosującym i doświadczającym przemocy domowej. Ponadto w 2023 roku wsparciem objęto również dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym. Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 3. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2023-2024

wyszczególnienie	2023	2024
osoby z problemem alkoholowym	24	24
liczba porad udzielonych osobom z problemem alkoholowym	86	72
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	3	0
liczba porad udzielonych dorosłym członkom rodzin osób z problemem alkoholowym	11	0
osoby z problemem narkotykowym	2	1
liczba porad udzielonych osobom z problemem narkotykowym	8	6
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem narkotykowym	0	0
liczba porad udzielonych dorosłym członkom rodzin osób z problemem narkotykowym	0	0
osoby doświadczające przemocy domowej	23	18
liczba porad udzielonych osobom doświadczającym przemocy domowej	84	36
osoby stosujące przemoc domową	5	4
liczba porad udzielonych osobom stosującym przemoc domową	9	11

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok.

W 2024 roku na terenie Gminy nie funkcjonowały żadne stowarzyszenia abstynenckie, ani też samopomocowa grupa wsparcia¹⁰, co wskazuje na potrzebę rozwoju i wspierania oddolnych inicjatyw społecznych ukierunkowanych na pomoc osobom uzależnionym oraz ich rodzinom.

Istotnym wsparciem lokalnego systemu profilaktyki jest realizacja programów i innych działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej. W 2024 roku w Gminie realizowano programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego, prowadzonego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii. Wśród nich znalazły się m.in. *program wspomagania rozwoju psychospołecznego dzieci nie lubianych przez rówieśników z powodu zachowań antyspołecznych*, *Program Unplugged* oraz *Program Domowych Detektywów*, które zgromadziły łącznie 380 uczestników, w tym 357 uczniów, 14 nauczycieli/wychowawców oraz 9 rodziców¹¹.

Tabela 4. Liczba uczestników programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego, prowadzonego przez KCPU, ORE oraz IPiN w 2024 roku

nazwa programu	liczba uczniów	liczba nauczycieli/ wychowawców	liczba rodziców
Program wspomagania rozwoju psychospołecznego dzieci nie lubianych przez rówieśników z powodu zachowań antyspołecznych	189	6	0
Program Unplugged	111	5	9
Program Domowych Detektywów	57	3	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2024 rok.

Odbyły się również działania nie będące ustrukturyzowanymi programami, w tym festyny i inne imprezy plenerowe oraz imprezy sportowe, w których uczestniczyło łącznie 1 200 osób¹².

¹⁰ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2024 rok

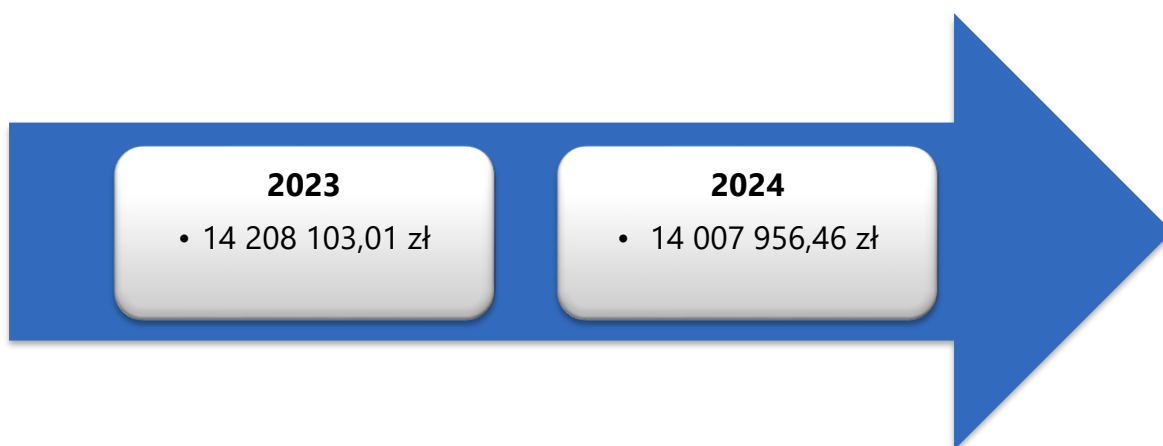
¹¹ tamże

¹² tamże

RYNEK ALKOHOLOWY W GMINIE LESZNO

W 2024 roku wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Leszno wyniosła łącznie 14 007 956,46 zł, w tym najwięcej, bo 6 342 341,53 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. Wartość napojów o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa) wyniosła 5 910 674,97 zł, natomiast od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) – 1 754 939,96 zł. Są to wartości zadeklarowane w corocznym sprawozdaniu z działalności samorządu gminy w zakresie profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1. Na przestrzeni lat 2023-2024 wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Leszno uległa spadkowi – w 2024 roku zmniejszyła się względem roku poprzedniego o 1,4%.

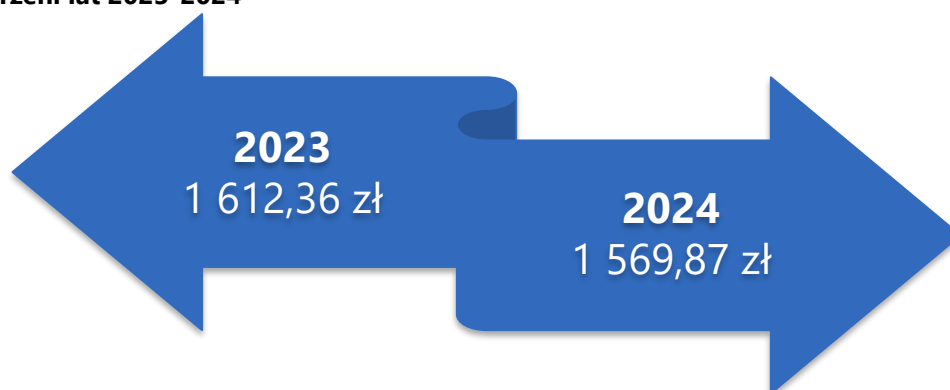
Rysunek 1. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Leszno w latach 2023-2024

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok.

W 2024 roku gminę Leszno zamieszkiwały łącznie 8 923 osoby, które ukończyły 18 rok życia. Wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu przypadającego na 1 osobę pełnoletnią wyniosła zatem 1 569,87 zł – w porównaniu do 2023 roku, gdy liczba dorosłych mieszkańców wynosiła 8 812, nastąpił spadek na poziomie 2,6%, gdyż wartość sprzedanego alkoholu w przeliczeniu na 1 osobę dorosłą wyniosła 1 612,36 zł.

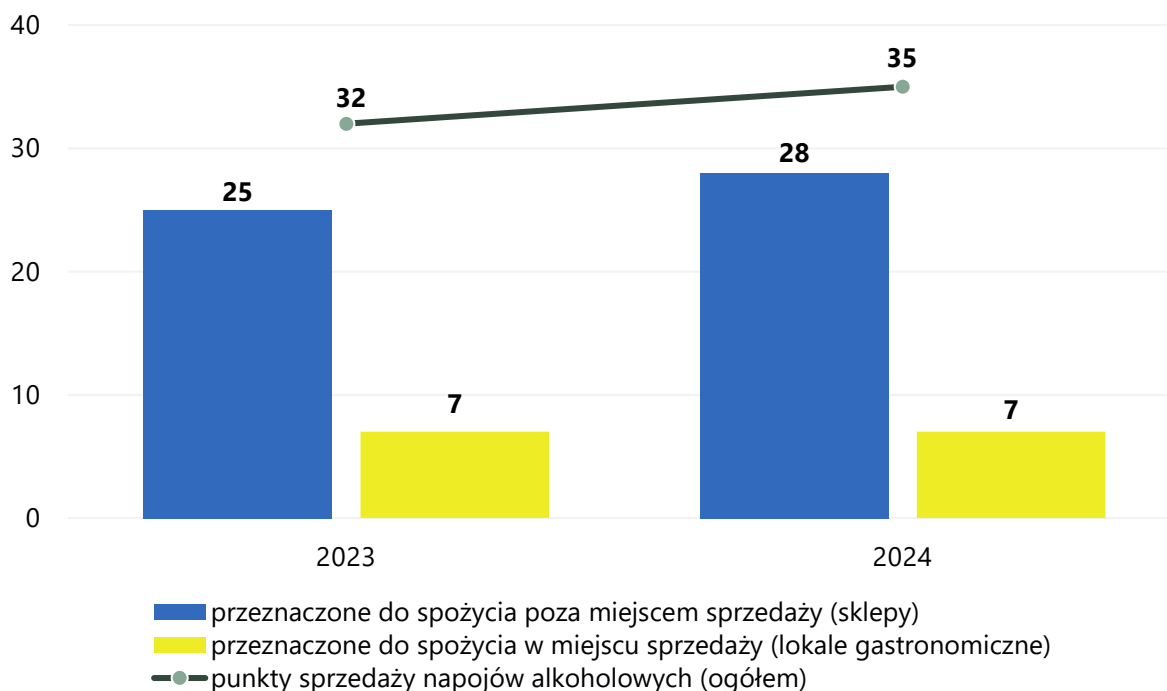
Rysunek 2. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca gminy Leszno na przestrzeni lat 2023-2024

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok.

W latach 2023-2024 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy uległa nieznacznemu wzrostowi – w 2023 roku na jej terenie znajdowało się 25 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 7 lokali gastronomicznych, natomiast w 2024 roku liczba lokali gastronomicznych utrzymywała się na tym samym poziomie, przy jednoczesnym wzroście liczby sklepów do 28.

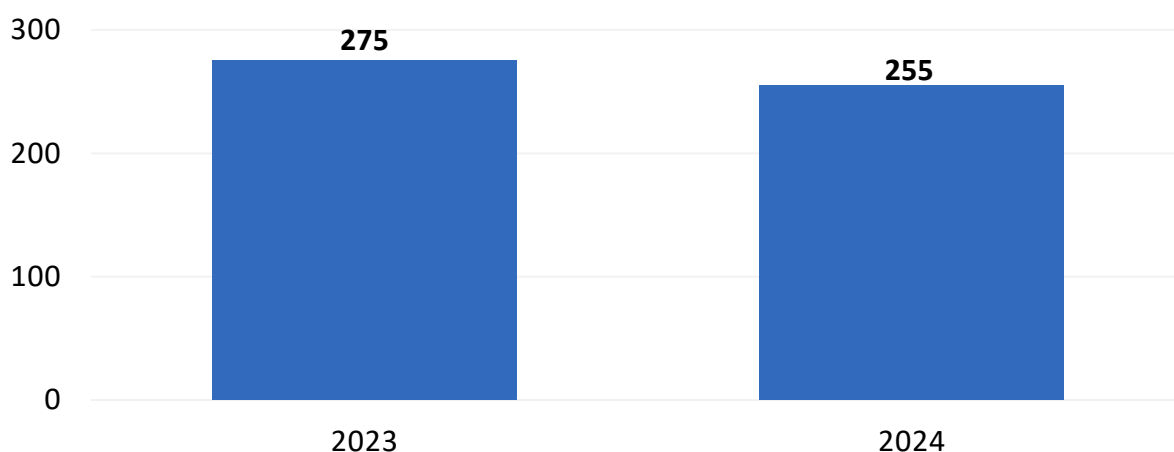
Wykres 2. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Leszno na przestrzeni lat 2023-2024

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok.

W latach 2023-2024 obserwuje się zmiany w dostępności punktów sprzedaży napojów alkoholowych dla dorosłych mieszkańców Gminy. W 2023 roku na jeden punkt sprzedaży alkoholu przypadało średnio 275 dorosłych mieszkańców, z kolei w 2024 roku wskaźnik nieznacznie spadł do 255 osób na punkt sprzedaży, co sugeruje wzrost dostępności alkoholu na terenie Gminy oraz potencjalne zwiększenie ryzyka nadużywania napojów alkoholowych wśród mieszkańców. Zmiany te mogą mieć istotne znaczenie dla planowania działań profilaktycznych oraz kontroli dostępności alkoholu w lokalnej społeczności.

Wykres 3. Liczba dorosłych mieszkańców Gminy przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych na przestrzeni lat 2023-2024

Źródło: BDL GUS i Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok.

DZIAŁALNOŚĆ POLICJI

Policja odgrywa istotną rolę w realizacji lokalnej polityki przeciwdziałania alkoholizmowi, w szczególności poprzez działania interwencyjne, prewencyjne oraz kontrolne. Współpraca służb mundurowych z jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi instytucjami i organizacjami społecznymi stanowi istotny element systemu przeciwdziałania uzależnieniom.

Na podstawie danych z Posterunku Policji w Lesznie dotyczących lat 2022-2024 można zauważyć wyraźne zmiany w strukturze wykroczeń i przestępstw popełnianych pod wpływem alkoholu. Liczba ujawnionych przez Policję osób nieletnich będących w stanie nietrzeźwości utrzymuje się na stałym, niskim poziomie – po 1 przypadku rocznie. Nie odnotowano żadnych postępowań z udziałem nieletnich pod wpływem alkoholu ani po spożyciu narkotyków, co może świadczyć o niskiej skali zjawiska w tej grupie wiekowej, ale również o trudnościach w jego identyfikacji. Wśród osób dorosłych odnotowano spadek liczby wykroczeń popełnionych pod wpływem alkoholu – z 8 w 2022 roku do 3 w 2024 roku. Jednocześnie liczba przestępstw ulegała wahaniom i ostatecznie w 2024 roku wyniosła 45. Liczba nietrzeźwych kierowców w analizowanych latach uległa wyraźnemu zmniejszeniu – z 57 w 2022 roku do 21 w 2024 roku. Zmiana ta może być efektem skuteczniejszych działań kontrolnych Policji, wzrostu świadomości społecznej lub intensyfikacji działań edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa na drogach. Liczba nałożonych mandatów wahała się w zakresie 13-28, a liczba pouczeń systematycznie wzrastała – od 0 w 2022 roku do 10 w 2024 roku, co może wskazywać na większe zaangażowanie służb w działania o charakterze prewencyjnym i wychowawczym.

Dane te wskazują na potrzebę dalszego rozwijania działań edukacyjnych i profilaktycznych, szczególnie w zakresie wspierania odpowiedzialnych postaw wobec spożywania alkoholu. Istotne jest także kontynuowanie współpracy Policji, szkół, GKRPA oraz służb społecznych w zakresie wczesnego rozpoznawania i interwencji wobec osób narażonych na problemy związane z uzależnieniami.

Tabela 5. Analiza zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu i środków psychoaktywnych w gminie Leszno w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba ujawnionych przez Policję osób nietrzeźwych do 18-ego roku życia	1	1	1
Liczba wszczętych postępowań z udziałem nieletnich pod wpływem alkoholu	0	0	0
Liczba stwierdzonych wykroczeń wśród dorosłych pod wpływem alkoholu	8	4	3
Liczba stwierdzonych przestępstw wśród dorosłych pod wpływem alkoholu	55	33	45
Liczba nietrzeźwych kierowców	57	25	21
Liczba nałożonych mandatów	23	13	28
Liczba nałożonych pouczeń	0	6	10
Liczba wszczętych postępowań karnych z udziałem nieletnich po zażyciu narkotyków	0	0	0

Źródło: Dane udostępnione przez Posterunek Policji w Lesznie.

PARTNERZY LOKALNI W SYSTEMIE PROFILAKTYKI I WSPARCIA SPOŁECZNEGO

Skuteczna realizacja zadań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz wspierania rodzin w kryzysie wymaga współdziałania wielu podmiotów funkcjonujących w przestrzeni lokalnej. Na terenie gminy Leszno działania profilaktyczne są realizowane nie tylko przez jednostki samorządu terytorialnego i służby publiczne, ale również przez placówki oświatowe, instytucje pomocy społecznej, służbę zdrowia, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty działające w obszarze wsparcia społecznego.

Niniejszy rozdział przedstawia głównych partnerów lokalnych zaangażowanych w realizację działań o charakterze profilaktycznym i wspierającym, wskazując ich znaczenie w lokalnym systemie przeciwdziałania uzależnieniom i wykluczeniu społecznemu. Celem zestawienia jest zobrazowanie dostępnych zasobów instytucjonalnych oraz potencjału sieciowego, który może być aktywnie wykorzystywany w realizacji założeń Programu.

Zespół Interdyscyplinarny to specjalistyczny organ powołany przez Gminę do koordynacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, uzależnieniom oraz innym zagrożeniom społecznym. Zespół działa na styku różnych instytucji – w tym pomocy społecznej, policji, służby zdrowia, oświaty oraz organizacji pozarządowych – aby skutecznie diagnozować sytuacje kryzysowe i podejmować kompleksowe działania wsparcia. Zadaniem ZI jest również inicjowanie profilaktyki środowiskowej, prowadzenie działań edukacyjnych oraz monitorowanie efektywności pomocy udzielanej osobom i rodzinom zagrożonym. Poprzez integrację kompetencji różnych podmiotów Zespół Interdyscyplinarny wzmacnia lokalny system wsparcia i profilaktyki społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznie odgrywa kluczową rolę w lokalnym systemie profilaktyki i wsparcia społecznego. Ośrodek realizuje zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej, w tym udzielania wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonym wykluczeniem społecznym, uzależnieniem czy przemocą domową. Pracownicy socjalni prowadzą m.in. pracę środowiskową, poradnictwo oraz działania profilaktyczne i edukacyjne. OPS współpracuje z Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, Policją, szkołami oraz organizacjami pozarządowymi, tworząc zintegrowany system wsparcia mieszkańców.

Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza „Promyk” w Lesznie działa w celu wspierania rozwoju dzieci, wyrównywania ich szans edukacyjnych i wychowawczych oraz łagodzenia skutków niedostatków wychowawczych w rodzinie. Świetlica zapewnia opiekę wychowawczą, tworzy warunki do nauki własnej oraz udziela pomocy w nauce szkolnej. Jednocześnie rozwija zainteresowania i uzdolnienia wychowanków, przeciwdziała zaburzeniom zachowania oraz wspiera kształtowanie prawidłowych postaw społecznych. Działalność Świetlicy ma również charakter profilaktyczny – poprzez rozwijanie kompetencji społecznych, emocjonalnych i edukacyjnych dzieci, placówka przyczynia się do zwiększenia ich odporności na negatywne wpływy środowiska, w tym kontakty z alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi. W 2024 roku ŚOW objęła opieką 14 dzieci zamieszkałych na terenie gminy Leszno¹³.

Szkoły podstawowe oraz przedszkola z terenu gminy Leszno stanowią istotne ogniwo systemu profilaktyki uzależnień i promocji zdrowego stylu życia. Działania profilaktyczne realizowane w placówkach obejmują zarówno programy wychowawczo-profilaktyczne, jak i warsztaty, prelekcje oraz zajęcia z zakresu radzenia sobie ze stresem, emocjami i presją rówieśniczą. Pedagodzy i psycholodzy szkolni prowadzą działania interwencyjne oraz wspierają uczniów i rodziców w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, emocjonalnych i społecznych. Szkoły współpracują

¹³ Raport z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za rok 2024

z Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policją, Zespołem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych Powiatu Warszawskiego Zachodniego oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej, realizując wspólne inicjatywy profilaktyczne i edukacyjne.

Placówki kultury działające na terenie gminy Leszno, w tym Biblioteka Publiczna Gminy Leszno, odgrywają istotną rolę w realizacji lokalnej polityki profilaktycznej poprzez promowanie aktywnych, twórczych i społecznie zaangażowanych form spędzania czasu wolnego. Działalność tych instytucji obejmuje organizację wydarzeń kulturalnych, konkursów, warsztatów artystycznych, zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów, a także działań międzypokoleniowych integrujących lokalną społeczność. Placówki kultury stanowią ważną przestrzeń rozwoju zainteresowań i pasji mieszkańców, przeciwdziałając bierności, izolacji społecznej oraz zachowaniom ryzykownym, w tym sięganiu po substancje psychoaktywne. Poprzez współpracę z placówkami oświatowymi, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami społecznymi, instytucje kultury wspierają realizację działań profilaktycznych i wychowawczych, wzmacniając poczucie wspólnoty oraz tożsamości lokalnej.

Urząd Gminy Leszno pełni kluczową rolę w koordynowaniu działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz wspierania rodzin w kryzysie. Poprzez realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Leszno na lata 2026-2029, Urząd Gminy zapewnia spójność i ciągłość działań podejmowanych przez różne instytucje i służby. Do zadań samorządu należy m.in. planowanie, finansowanie i monitorowanie działań profilaktycznych, wspieranie organizacji pozarządowych, prowadzenie działań edukacyjnych, a także inicjowanie współpracy międzysektorowej. Urząd Gminy stanowi również punkt kontaktowy dla mieszkańców poszukujących pomocy lub informacji w zakresie problemów uzależnień, przemocy i innych trudności rodzinnych. Dzięki tym działaniom gmina Leszno buduje zintegrowany system wsparcia, oparty na współpracy i wzajemnym zaufaniu instytucji działających na rzecz dobra wspólnoty lokalnej.

Dzięki skoordynowanym działaniom lokalnych partnerów możliwe jest skuteczne wsparcie osób i rodzin zagrożonych kryzysami, a także prowadzenie działań edukacyjnych i terapeutycznych, które zmniejszają ryzyko wystąpienia zachowań ryzykownych. Wzmacnianie współpracy między instytucjami oraz rozwój oferty pomocowej pozostaje kluczowym elementem dalszego rozwoju lokalnej profilaktyki oraz budowy bezpiecznej i wspierającej społeczności.

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały problemy społeczne z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy i e-papierosy, uzależnieniami behawioralnymi oraz zaburzeniami odżywiania.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Uczniowie z gminy Leszno wypełnili łącznie 91 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę próby według płci. W badaniu diagnozującym problemy społeczne nieznacznie dominowali chłopcy, którzy stanowili 51,7% badanej próby (47 osób), podczas gdy dziewczynki wypełniły pozostałe 48,4% kwestionariuszy (44 osoby)¹⁴.

Rysunek 3. Płeć uczniów biorących udział w badaniu: N¹⁵=91

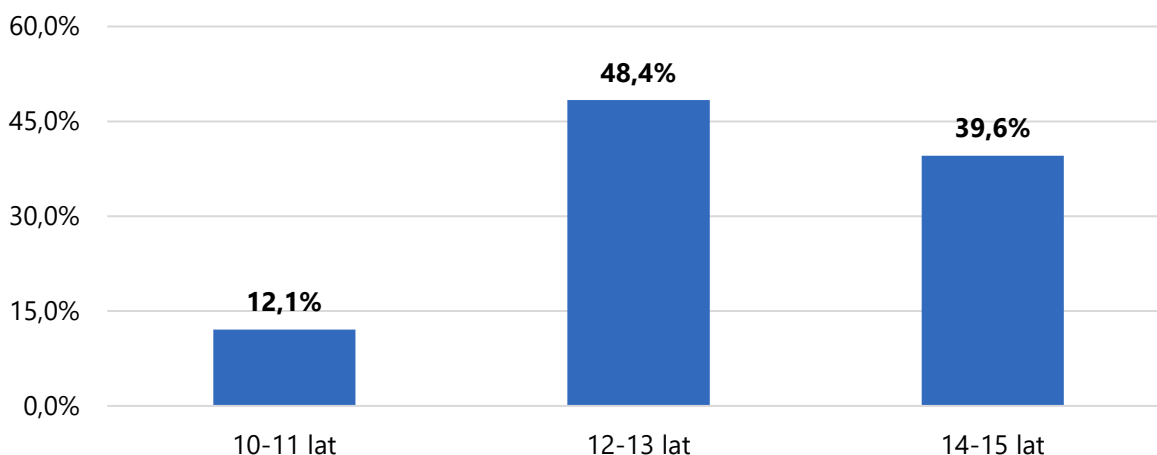

Podział ankietowanych ze względu na wiek przedstawiał się w sposób następujący – największa część uczniów biorących udział w badaniu, zadeklarowała wiek mieszczący się w przedziale 12-13 lat (48,4%), 39,6% respondentów wskazało na wiek 14-15 lat (39,6%), z kolei pozostałe 12,1% uczestników badania miało wówczas 10-11 lat.

¹⁴ W niniejszym dokumencie przedstawiono wyniki badań w ujęciu procentowym, które zaokrąglono do wartości dziesiętnych. Z uwagi na to, suma procentowego udziału odpowiedzi w danym pytaniu może odbiegać o 0,5 pp. od 100%.

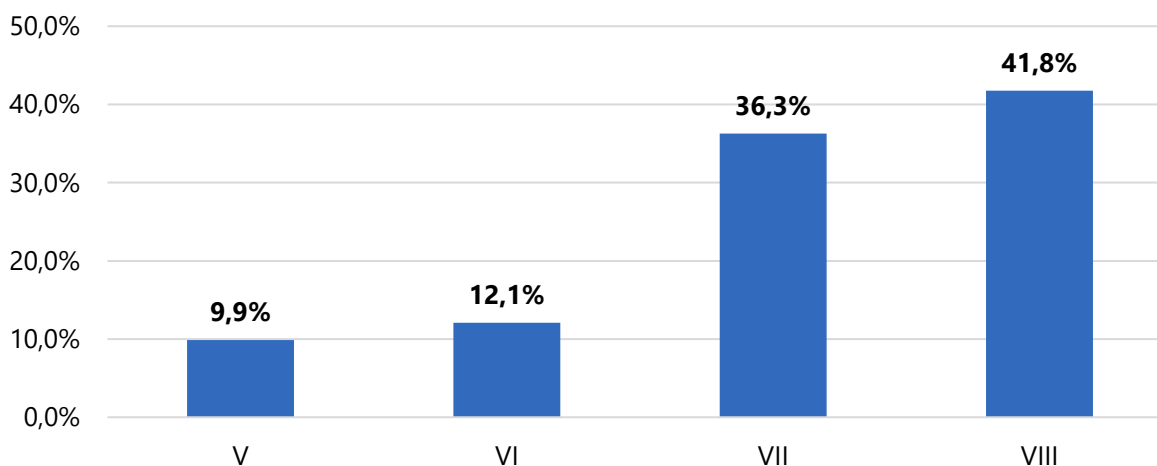
¹⁵ N oznacza wielkość próby badawczej, tzn. liczbę respondentów odpowiadających na pytanie

Wykres 4. Wiek uczniów: N=91

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Najwięcej ankietowanych uczniów uczęszczało w momencie badania do klasy VII szkoły podstawowej (41,8%), średnio co trzeci badany wskazał na klasę VII (36,3%), a 12,1% respondentów – na klasę VI. Uczniowie z klasy V stanowili 9,9% badanej próby.

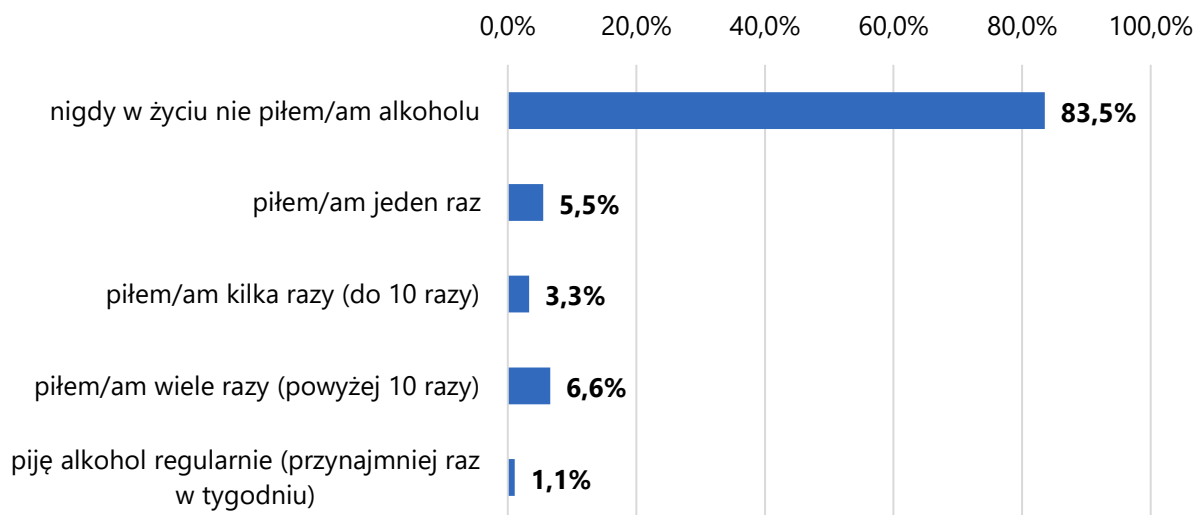
Wykres 5. Klasa: N=91

PROBLEM ALKOHOLOWY

Pierwsze z analizowanych pytań dotyczy problemu spożywania alkoholu przez uczniów z gminy Leszno. Zebrany materiał badawczy wskazuje, że kontakt z alkoholem miał średnio co szósty badany uczeń (16,5%), w tym 5,5% spożyło go jednokrotnie, 3,3% piło alkohol kilka razy (do 10 razy), 6,6% – wiele razy (powyżej 10 razy), natomiast 1,1% sięga po tego typu napoje regularnie (przynajmniej raz w tygodniu).

Wykres 6. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=91

Następne pytanie zostało skierowane do uczniów, którzy w poprzednim pytaniu zadeklarowali sięgnięcie kiedykolwiek po alkohol i miało na celu oszacowanie częstotliwości spożywania go w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Z poniższych informacji wynika, że 80,0% badanych nie spożywało alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni (12 osób), natomiast pozostałe 20,0% badanych przyznało, że miało to miejsce więcej niż 7 razy (3 osoby).

Tabela 6. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=15

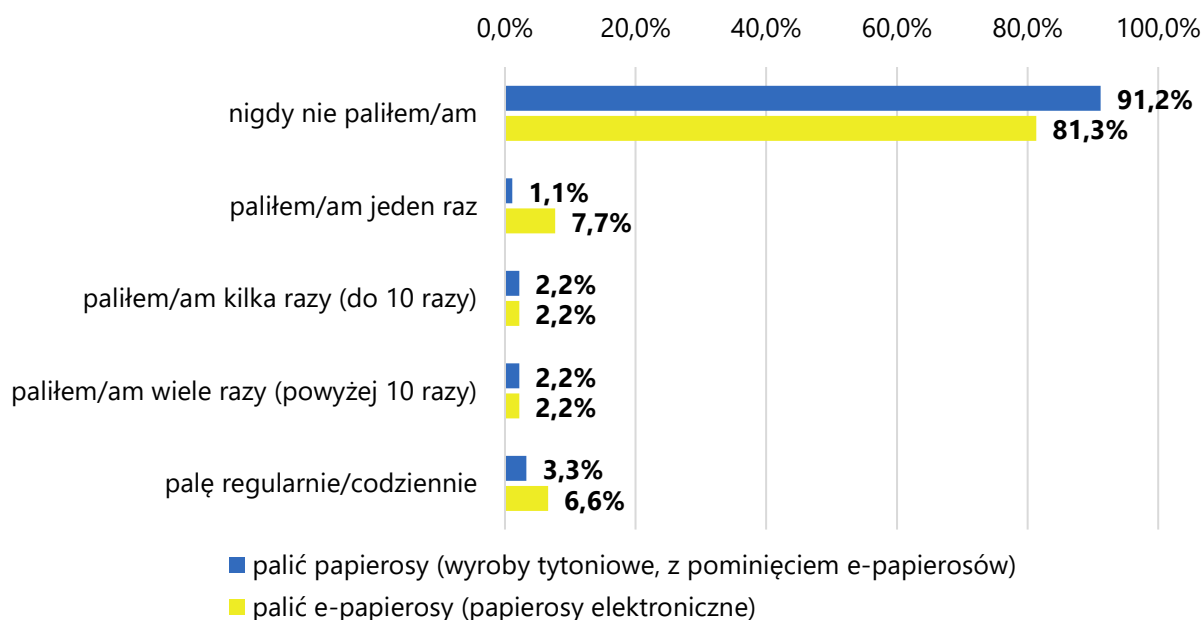
Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	80,0	12
1 – 2 razy	0,0	0
3 – 4 razy	0,0	0
5 – 7 razy	0,0	0
więcej niż 7 razy	20,0	3

PROBLEM NIKOTYNOWY

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy tradycyjne (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów) oraz e-papierosy. Z deklaracji młodych respondentów wynika, że kontakt z tradycyjnymi wyrobami tytoniowymi miało łącznie 8,8% ankietowanych, wśród których 1,1% paliło je jednokrotnie, po 2,2% – kilka (do 10) lub wiele razy (powyżej 10), natomiast 3,3% badanych przyznało, że sięga po wyroby tytoniowe regularnie.

Kontakt z e-papierosami miało więcej, bo 18,7% ankietowanych, wśród których 7,7% sięgnęło po nie jednokrotnie, po 2,2% – kilka (do 10) bądź wiele razy (powyżej 10), a 6,6% używa ich regularnie/codziennie.

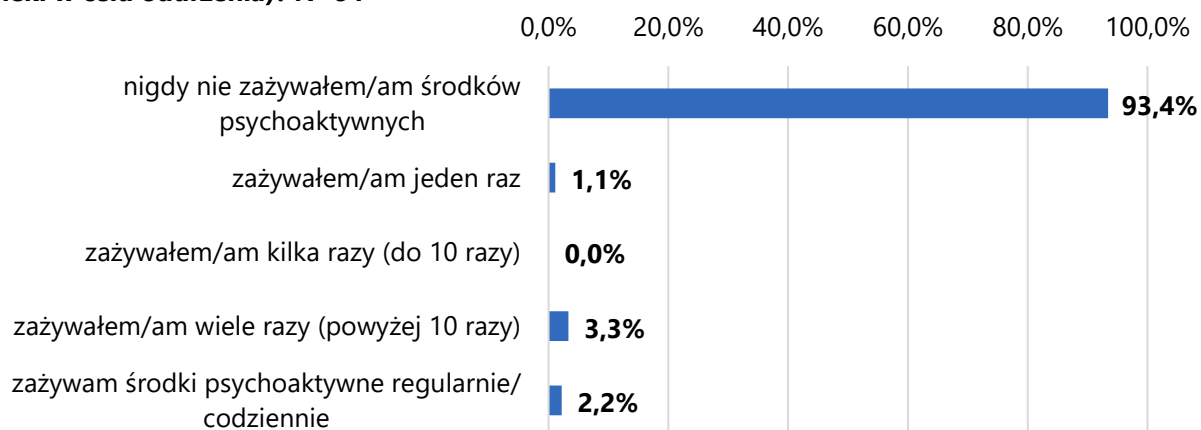
Wykres 7. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=91

PROBLEM NARKOTYKOWY

Następny z analizowanych obszarów dotyczył zażywania środków psychoaktywnych. W celu dogłębnej analizy tego problemu, respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Z odpowiedzi uczniów wynika, że 1,1% z nich sięgnęło po substancje psychoaktywne jednokrotnie, 3,3% – wiele razy (powyżej 10 razy), natomiast 2,2% zażywa je regularnie/codziennie.

Wykres 8. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=91

Poniższa tabela przedstawia częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych przez uczniów, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Można zauważyć, że w tym okresie sięgnęło po nie 6 osób, przy czym pojedyncze osoby zadeklarowały zażywanie tego typu substancji 1-2 razy lub 5-7 razy (po 16,7%), natomiast 4 osoby przyznały, iż miało to miejsce więcej niż 7 razy (66,7%).

Tabela 7. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=6

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy/leków w celu odurzenia w ciągu ostatnich 30 dni	0,0	0
1 – 2 razy	16,7	1
3 – 4 razy	0,0	0
5 – 7 razy	16,7	1
więcej niż 7 razy	66,7	4

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące rodzaju zażywanych substancji. Jak wynika z odpowiedzi, najczęściej badani palili marihuanę (4 osoby, tj. 66,7%) lub zażywali amfetaminę (3 osoby, tj. 50,0%). Ponadto po 2 ankietowanych wskazało na mefedron, dopalacze, leki w celu odurzenia oraz inne substancje, wśród których znalazł się m.in. *snusy* (po 33,3%).

Tabela 8. Jakie były to substancje? N=6

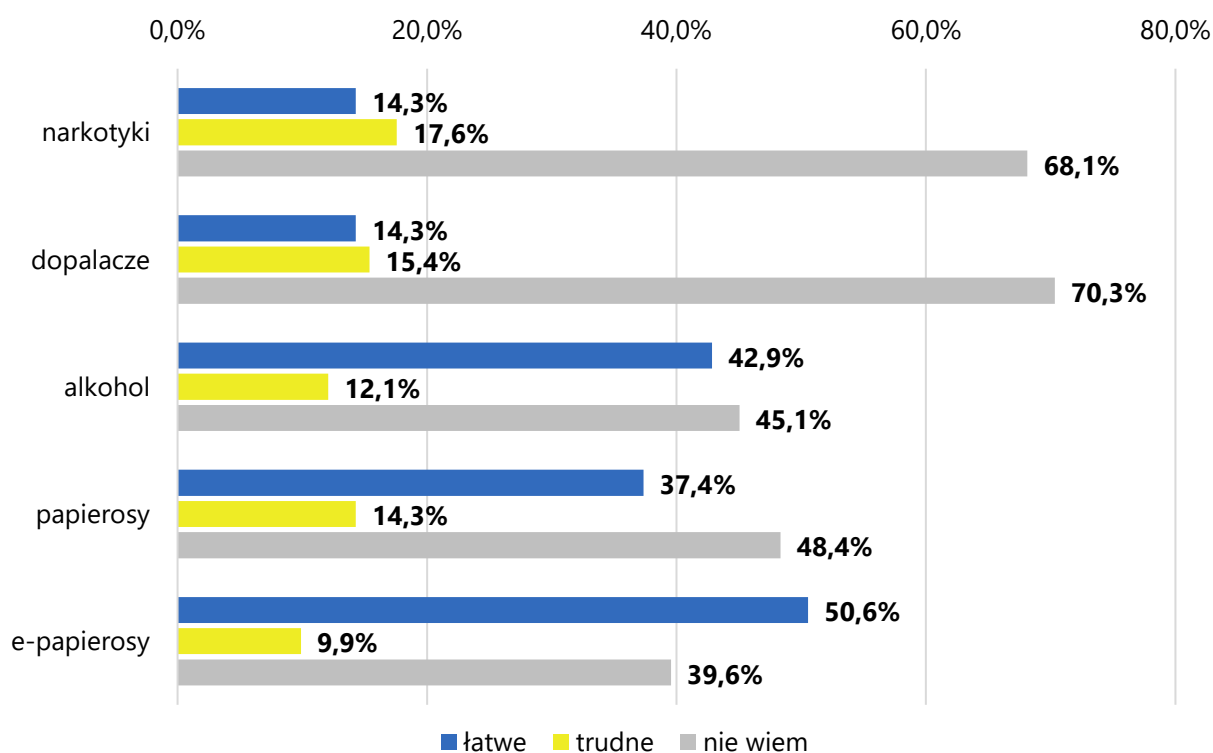
Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	66,7	4
amfetamina	50,0	3
mefedron	33,3	2
dopalacze	33,3	2
leki w celu odurzenia	33,3	2
inne	33,3	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W następnej części badania uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności środków psychoaktywnych w swojej miejscowości. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, większość ankietowanych nie posiada wiedzy w zakresie dostępności wymienionych substancji. Największą dostępnością charakteryzują się natomiast e-papierosy, alkohol i papierosy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 14,3% ankietowanych, a trudne dla 17,6% badanych,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 14,3% badanych, a trudne dla 15,4%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 42,9% badanych, a trudny dla 12,1%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 37,4% respondentów, a trudne dla 14,3%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 50,6% młodych mieszkańców, a trudne dla 9,9%.

Wykres 9. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy oraz e-papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=91

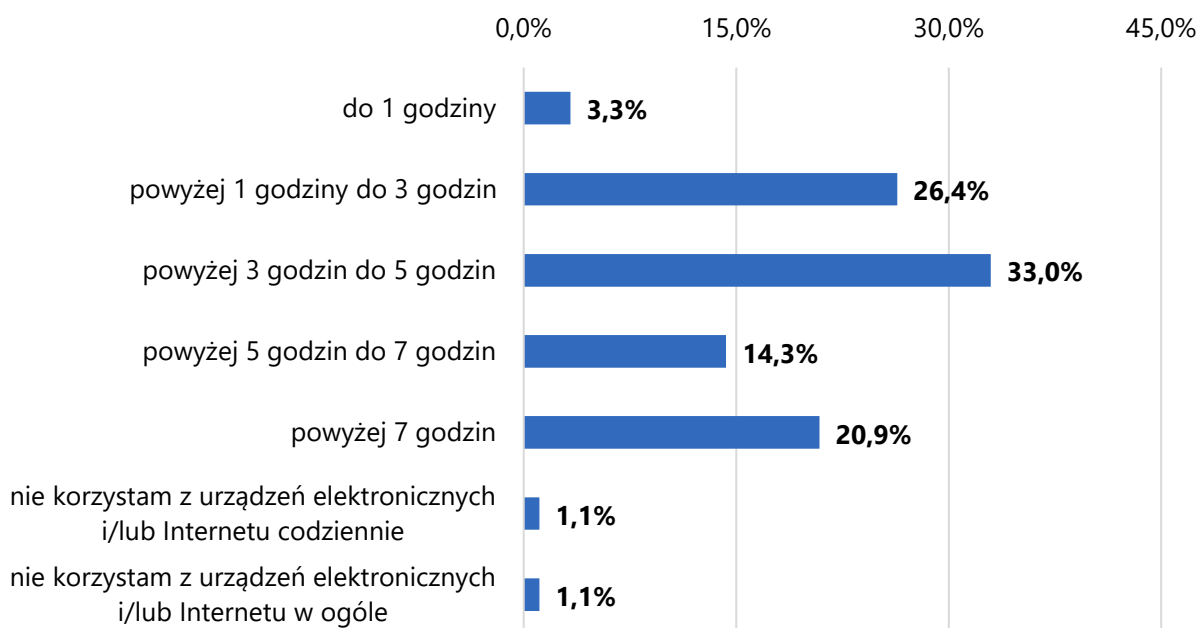

KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH I INTERNETU

Kolejny obszar tematyczny badania miał na celu zweryfikowanie kwestii korzystania z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu przez uczniów z gminy Leszno. Pierwsze pytanie dotyczyło czasu, jaki badani poświęcają na korzystanie z tego typu urządzeń w ciągu dnia. Badanie wykazało, że największa część respondentów przeznacza na tę czynność powyżej 3 do 5 godzin dziennie (33,0%), a blisko jedna czwarta ankietowanych – powyżej 1 do 3 godzin (26,4%). 20,9% respondentów korzysta

z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu powyżej 7 godzin dziennie, 14,3% badanych – powyżej 5 do 7 godzin, natomiast 3,3% – do 1 godziny w ciągu dnia. Ponadto po 1,1% uczestników badania podało, że nie korzysta z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu codziennie, bądź też nie robi tego w ogóle.

Wykres 10. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=91

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych. Tego typu zachowanie zadeklarowało łącznie 47 osób (52,9%), w tym 7 badanych zdarzyło się to jednokrotnie (7,9%), 27 uczniom – czasami (30,3%), w przypadku 2 respondentów ma to miejsce często (2,3%), natomiast 11 osób przyznało, że kłamie w tej sprawie bardzo często (12,4%).

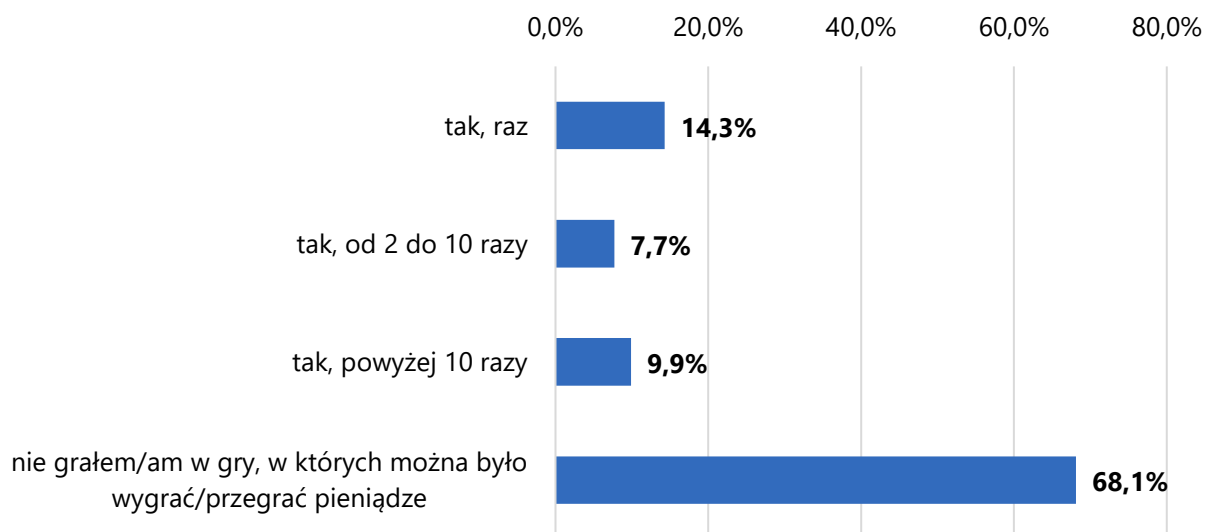
Tabela 9. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu np. przed rodzicami? N=89

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	12,4	11
tak, często	2,3	2
tak, czasami	30,3	27
tak, jednokrotnie	7,9	7
nie	47,2	42

UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

W celu określenia skali i zasięgu problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się grać w gry, w których wygraną lub przegraną były pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że w omawianym okresie podejmowało się tego 31,9% badanych. Wśród tych osób 14,3% grało w nie jednokrotnie, 7,7% – od 2 do 10 razy, natomiast 9,9% wskazało na częstotliwość „powyżej 10 razy”.

Wykres 11. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraepki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=91

W ramach badania uczniowie zostali zapytani, w jakie gry, w których wygraną lub przegraną były pieniądze, zdarzyło im się grać. Uzyskane wyniki wskazują, że najczęściej wskazywaną formą gry były zdraepki, które zadeklarowało aż 46,4% respondentów (13 osób). Na drugim miejscu znalazły się maszyny do gier hazardowych (10 osób, tj. 35,7%), natomiast po 28,6% badanych przyznało, że uczestniczyło w grach karcianych lub innych grach o charakterze hazardowym, do których zaliczono m.in. *automaty, obstawianie wyników meczy oraz ruletkę* (po 8 osób). Kolejną kategorię stanowiły gry lotto oraz zakłady bukmacherskie, w których uczestniczyło po 17,9% uczniów (po 5 osób). 1 osoba pominęła to pytanie.

Analiza wyników pokazuje, że kontakt uczniów z różnymi formami gier hazardowych jest zjawiskiem stosunkowo powszechnym, zwłaszcza w przypadku zdrapek, które często postrzegane są jako nieszkodliwa rozrywka. Wyniki te mogą jednak wskazywać na obniżony poziom świadomości ryzyka związanego z hazardem oraz łatwą dostępność tego typu gier dla niepełnoletnich. W kontekście profilaktyki warto zwrócić uwagę na potrzebę edukacji uczniów i rodziców w zakresie konsekwencji uczestnictwa w grach hazardowych, nawet w pozornie niewinnej formie, jaką są zdraпки czy loterie.

Tabela 10. W jakie gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze zdarzyło Ci się grać? N=28

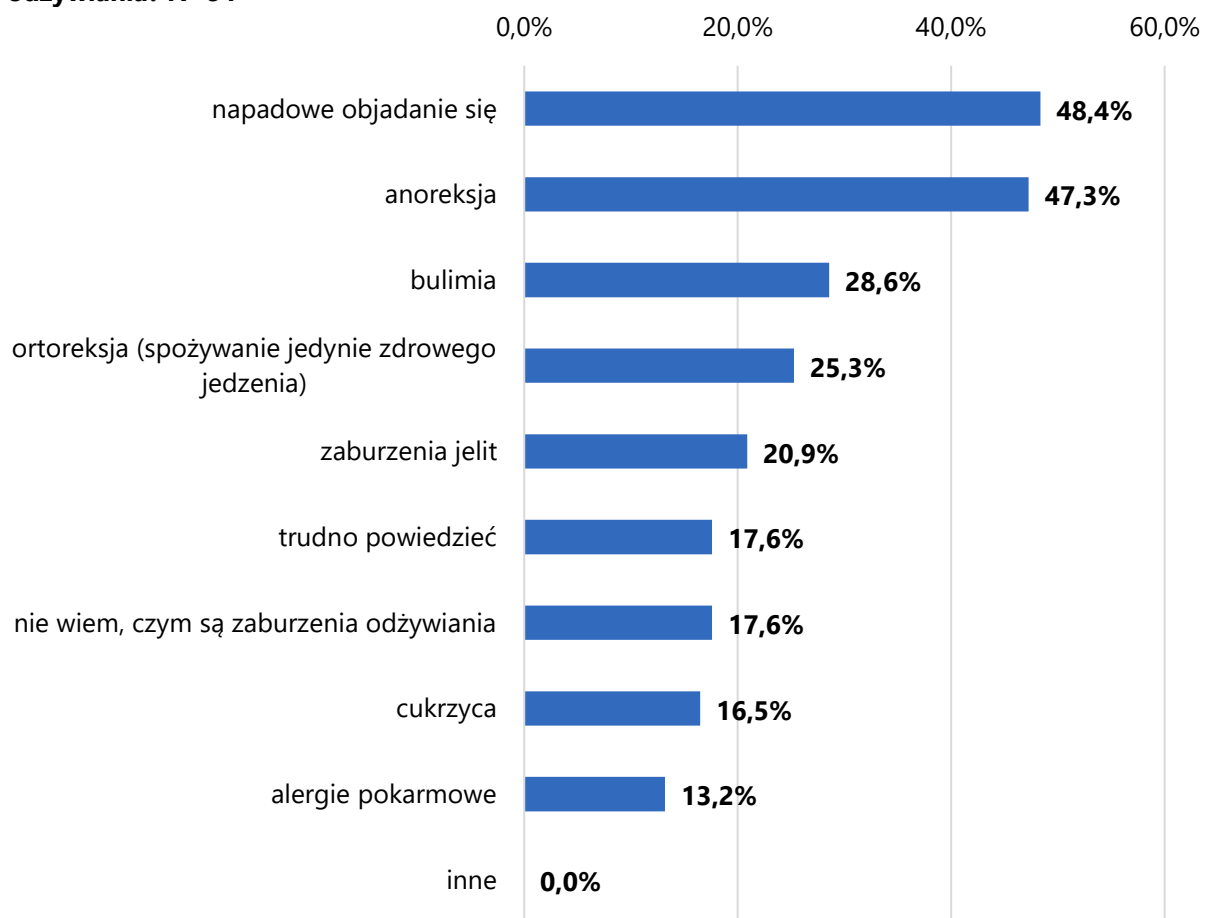
Odpowiedź	%	Liczba odp.
zdraпки	46,4	13
maszyny do gier hazardowych (w tym online)	35,7	10
gry karciane, np. poker (w tym online)	28,6	8
inne	28,6	8
lotto	17,9	5
zakłady bukmacherskie	17,9	5

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

ZABURZENIA ODŻYWIANIA

Ostatnia część badania przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Leszno dotyczyła zaburzeń odżywiania, z którymi zmaga się coraz więcej młodych osób. Uczniowie mieli wskazać, które odpowiedzi z kafeterii zaliczają się według nich do zaburzeń odżywiania. Po 17,6% badanych przyznało, że nie wie, czym są zaburzenia odżywiania lub miało trudności z odpowiedzią na to pytanie. Pozostała część najliczniej wskazywała na napadowe objadanie się (48,4%), w dalszej kolejności na anoreksję (47,3%), bulimię (28,6%) oraz ortoreksję (25,3%). Błędną wiedzę w tym zakresie wykazała znaczna część respondentów, jako że w opinii 20,9% uczniów do zaburzeń odżywiania zalicza się zaburzenia jelit, 16,5% osób uznało za nie cukrzycę, natomiast 13,2% – alergie pokarmowe.

Wykres 12. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=91

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnienia od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Leszno, a także skala zjawiska nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych, grania w gry na pieniądze oraz innych uzależnień natury behawioralnej.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

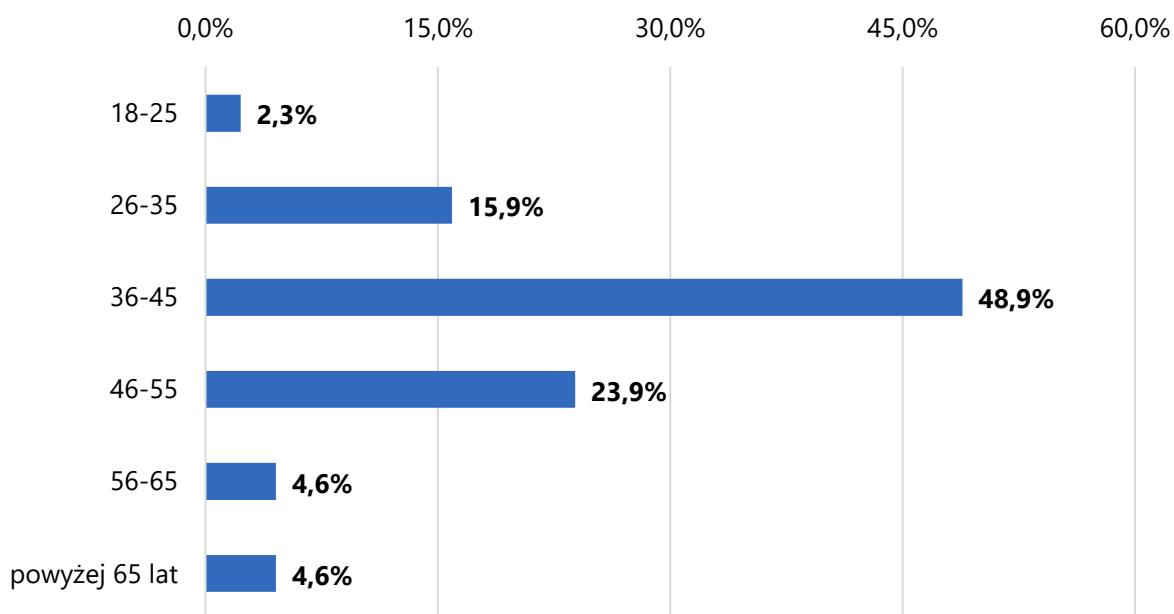
W badaniu diagnozującym problemy społeczne występujące na terenie gminy Leszno udział wzięło łącznie 88 pełnoletnich mieszkańców. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety, które uzupełniły łącznie 83,0% kwestionariuszy (73 osoby), natomiast mężczyźni pozostałe 17,1% (15 osób).

Rysunek 4. Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=88

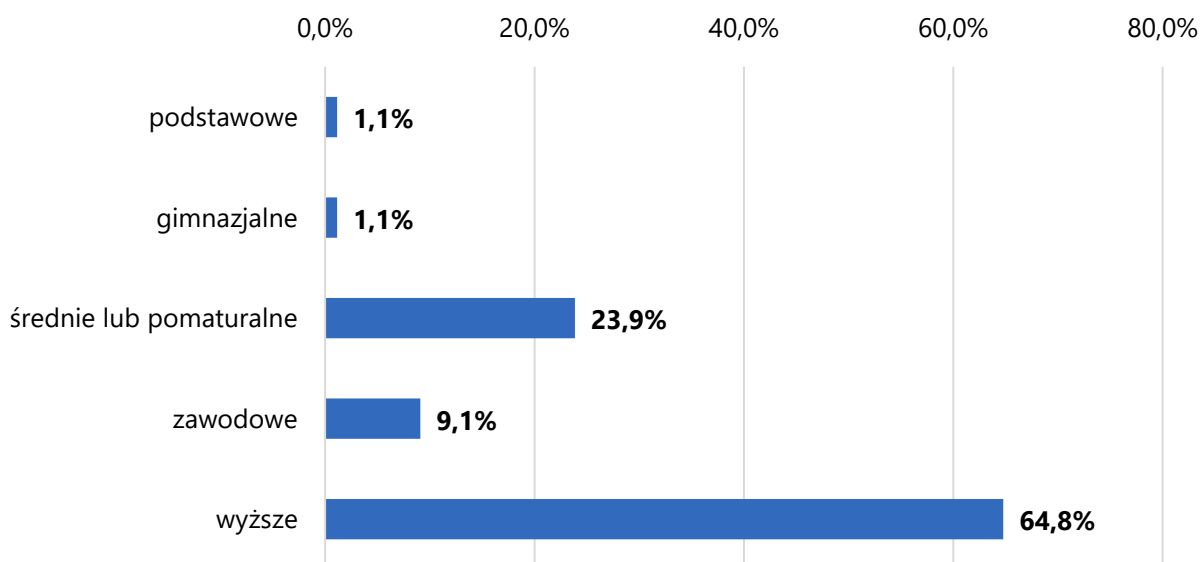
Analiza struktury badanej grupy wskazuje na zróżnicowanie respondentów pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani w wieku 36-45 lat (48,9%), z kolei blisko co czwarty badany wskazał na przedział 46-55 lat (23,9%). W badaniu wzięli udział również respondenci w wieku 26-35 lat (15,9%), natomiast osoby starsze stanowiły łącznie 9,2% uczestników badania. Najmniejszą grupę stanowiły osoby do 25 roku życia – 2,3%.

Wykres 13. Wiek dorosłych mieszkańców: N=88

Respondenci zostali zapytani również o poziom wykształcenia. Jak wynika z ich deklaracji, najwięcej, bo 64,8% posiada wykształcenie wyższe, z kolei 23,9% legitymuje się wykształceniem średnim lub pomaturalnym. 9,1% uczestników badania wskazało na wykształcenie zawodowe, natomiast po 1,1% zakończyło edukację na poziomie podstawowym lub gimnazjalnym.

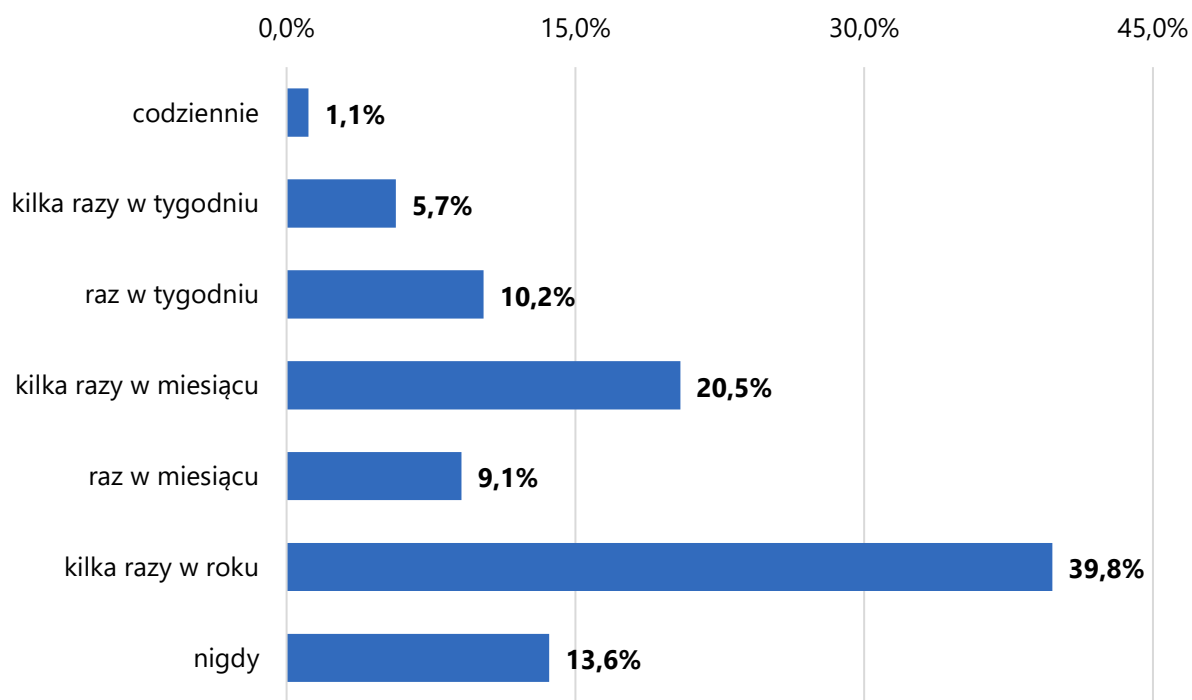
Wykres 14. Wykształcenie: N=88

PROBLEM ALKOHOLOWY

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Całkowitą abstynencję zadeklarowało 13,6% ankietowanych, natomiast 39,8% sięga po alkohol okazjonalnie, czyli kilka razy w roku. 9,1% respondentów przyznało, że pije alkohol raz w miesiącu, z kolei 20,5% wskazało na picie kilka razy w miesiącu. Ponadto 10,2% badanych spożywa alkohol raz w tygodniu, 5,7% – kilka razy w tygodniu, natomiast 1,1% dorosłych mieszkańców gminy Leszno zadeklarowało codzienne sięganie po alkohol – osoby te mogą być bardziej narażone na rozwój uzależnienia lub problemy zdrowotne i społeczne.

Wykres 15. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=88

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji, w której respondenci stracili kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu. Większość z nich podała, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zdarzyła im się taka sytuacja (65 osób, tj. 86,7%). Przeciwną odpowiedź podało 13,4% ankietowanych, z czego 5 respondentom zdarzyło się to jednokrotnie (6,7%), 3 uczestnikom badania – 2-5 razy (4,0%), natomiast 2 badanych przyznało, że miało to miejsce powyżej 10 razy (2,7%). 1 osoba pominęła to pytanie.

Tabela 11. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=75

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1 raz	6,7	5
2-5 razy	4,0	3
6-10 razy	0,0	0
powyżej 10 razy	2,7	2
ani razu	86,7	65

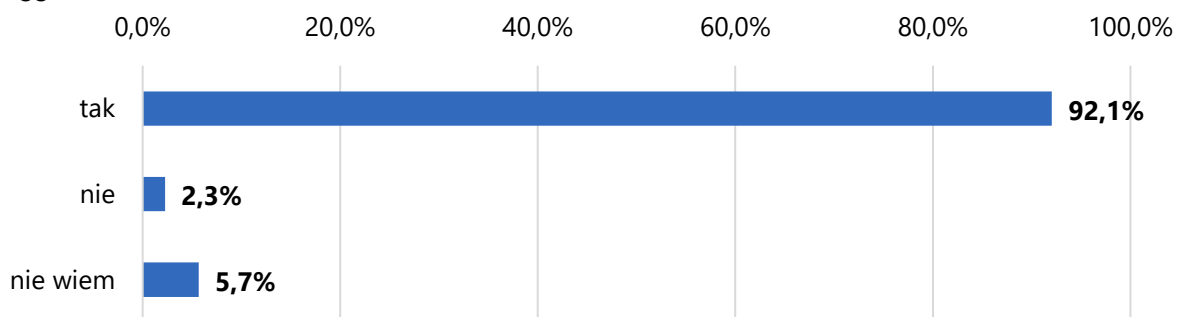
W przeprowadzonym badaniu mieszkańcy zostali zapytani, czy w ciągu ostatnich trzydziestu dni zdarzyło im się kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu. Zdecydowana większość respondentów, tj. 88,2%, zadeklarowała, że nie prowadziła w tym czasie pojazdu po alkoholu. 1,3% osób przyznało, że taka sytuacja zdarzyła im się sporadycznie (1 osoba), natomiast w przypadku 2,6% badanych ma to miejsce często (2 osoby). Warto również odnotować, że 7,9% respondentów nie posiada prawa jazdy, co wyklucza ich z możliwości uczestnictwa w takich sytuacjach (6 osób).

Tabela 12. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=76

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zdarzyła mi się taka sytuacja	88,2	67
raz mi się to zdarzyło	0,0	0
zdarzało mi się to sporadycznie	1,3	1
zdarzało mi się to często	2,6	2
nie posiadam prawa jazdy	7,9	6

Ankietowani zostali poproszeni o wyrażenie swojego zdania w zakresie wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 8,0% dorosłych mieszkańców Gminy nie jest świadomych szkodliwości spożywania napojów alkoholowych w ciąży, gdyż 2,3% z nich zaprzeczyło, aby spożywanie alkoholu miało na nie jakikolwiek wpływ, natomiast pozostałe 5,7% badanych nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 16. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=88

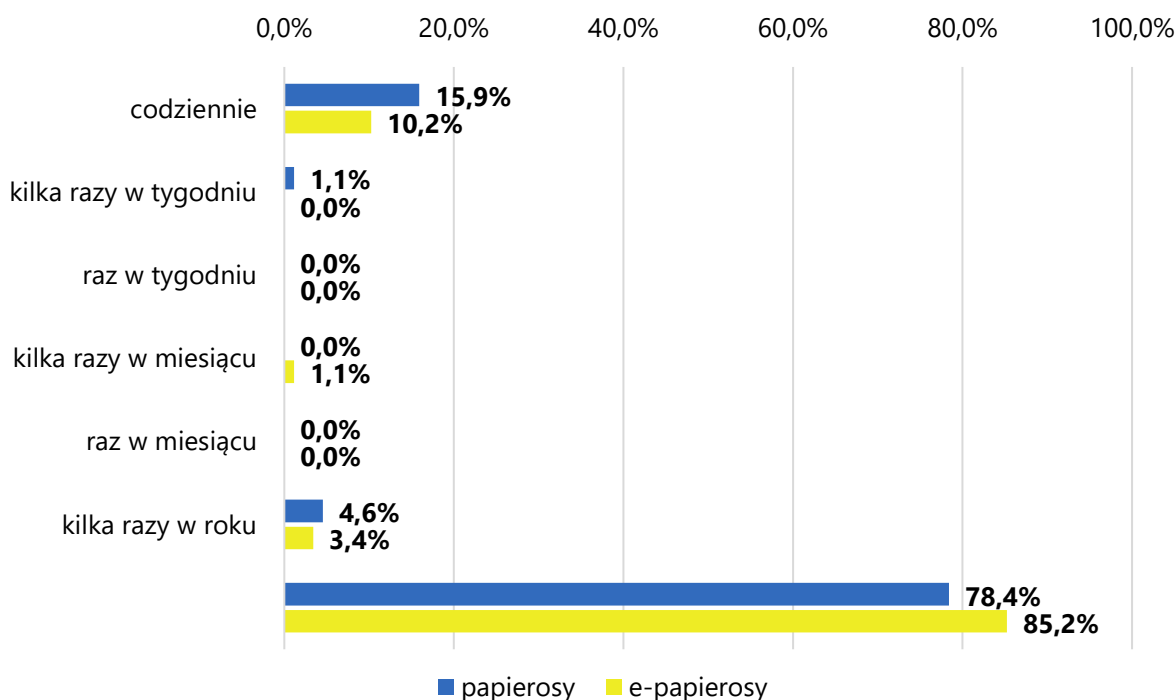

PROBLEM NIKOTYNOWY

Kolejny analizowany obszar miał na celu określenie skali sięgania po wyroby nikotynowe przez dorosłych mieszkańców gminy Leszno. Odpowiedzi badanych były następujące: papierosy tradycyjne pali 21,6% ankietowanych, spośród których 4,6% pali okazjonalnie, czyli kilka razy w roku, 1,1% – kilka razy w tygodniu, natomiast 15,9% respondentów wskazało na codzienne palenie – osoby te są szczególnie narażone na wystąpienie negatywnych konsekwencji uzależnienia od nikotyny.

Po elektroniczne papierosy sięga łącznie 14,7% respondentów, przy czym 3,4% z ich robi to kilka razy w roku, 1,1% ankietowanych używa e-papierosów kilka razy w miesiącu, natomiast 10,2% pali je codziennie.

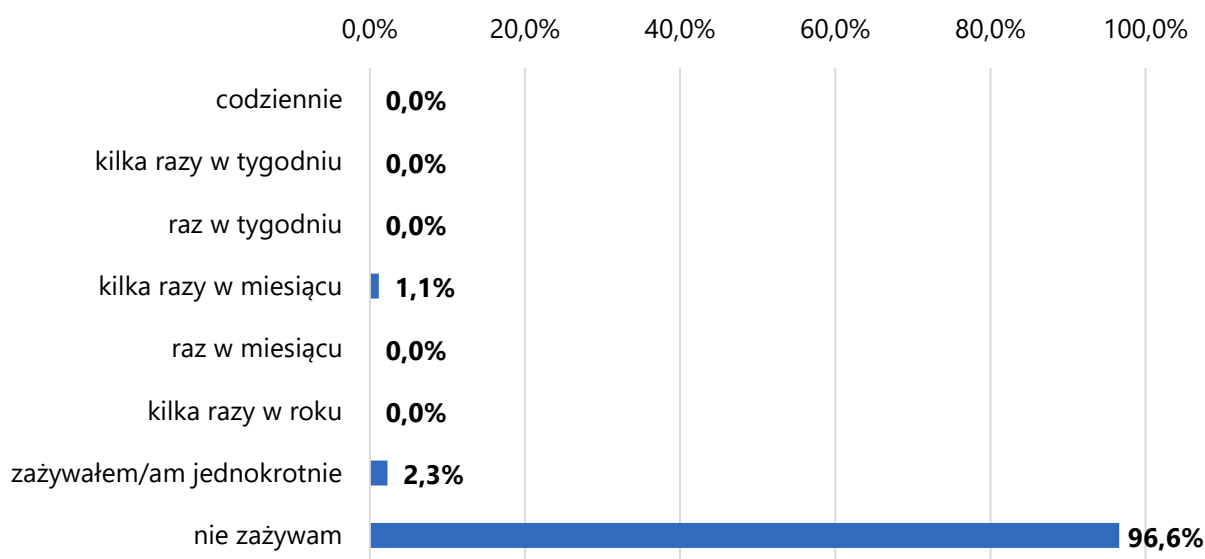
Wykres 17. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=88

PROBLEM NARKOTYKOWY

Kolejna część badania miała na celu określenie stopnia rozpowszechnienia środków psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców gminy Leszno. Jak wynika z analizy zebranego materiału 2,3% badanych sięgnęło po środki psychoaktywne jednokrotnie, z kolei 1,1% robi to kilka razy w miesiącu.

Wykres 18. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia) N=88

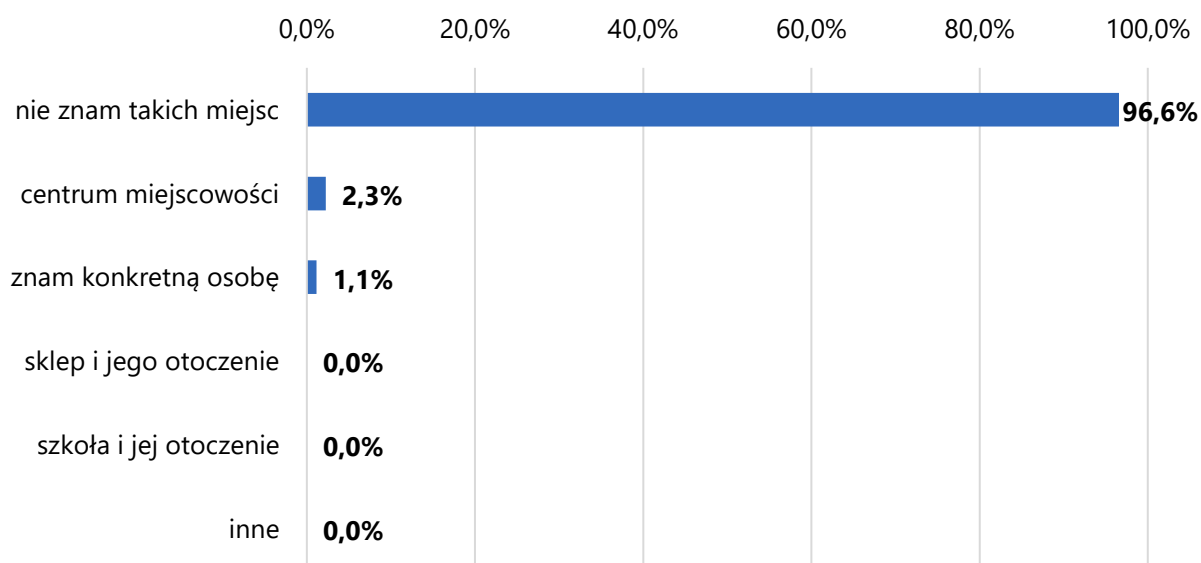
Z analizy odpowiedzi mieszkańców gminy Leszno dotyczących zażywania substancji psychoaktywnych wynika, że sięgali oni po następujące substancje: marihuanę, leki w celu odurzenia się oraz inne substancje, wśród których wymieniono m.in. *kokainę* i *mefedron* (po 1 osobie, tj. 33,3%). Dane te mogą świadczyć o niskim rozpowszechnieniu twardych narkotyków wśród dorosłych mieszkańców Gminy, przy jednoczesnym pojawianiu się incydentalnych przypadków eksperymentowania z marihuaną lub lekami o działaniu psychoaktywnym. Wskazuje to na potrzebę kontynuacji działań profilaktycznych, zwłaszcza w zakresie edukacji dotyczącej ryzyka związanego z używaniem leków niezgodnie z przeznaczeniem.

Tabela 13. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne Pan/i zażywał/a? N=3

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	33,3	1
leki w celu odurzenia się	33,3	1
inne	33,3	1
amfetamina	0,0	0
dopalacze	0,0	0

Zdecydowana większość respondentów zadeklarowała, że nie zna w swojej miejscowości miejsc, w których można nabyć narkotyki lub dopalacze (96,6%). Jedynie nieliczni przyznali, że takie miejsca znajdują się w centrum miejscowości (2,3%) lub też zadeklarowali znajomość konkretnej osoby, od której można je uzyskać (1,1%). Uzyskane dane pozwalają stwierdzić, że dostępność narkotyków i dopalaczy na terenie gminy Leszno jest postrzegana jako stosunkowo niska, co można uznać za czynnik chroniący w zakresie profilaktyki uzależnień. Niemniej jednak pojedyncze wskazania na znajomość konkretnych osób lub miejsc mogą sugerować istnienie marginalnych źródeł dostępu, które wymagają monitorowania przez służby i kontynuacji działań prewencyjnych.

Wykres 19. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacz? N=88

Następne pytanie skierowane do wszystkich ankietowanych miało na celu zweryfikowanie, czy znają w swoim otoczeniu kogoś, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupów, korzystania z Internetu lub urządzeń elektronicznych, pracy, itp.). Z przeprowadzonych badań wynika, że:

- 51,2% badanych zna osoby, które nadużywają alkoholu, w tym: 11,4% – jedną osobę, 29,6% – kilka osób (do 10), 10,2% – wiele osób (powyżej 10), natomiast 18,2% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”,
- 14,8% badanych zna osoby, które nadużywają narkotyków, w tym: 9,1% – jedną osobę, 5,7% – kilka osób (do 10), a 18,2% ankietowanych wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”,
- 26,2% badanych zna osoby dotknięte problemem uzależnień behawioralnych, w tym: 6,8% – jedną osobę, 17,1% – kilka osób (do 10), a 2,3% – wiele osób (powyżej 10), natomiast 20,5% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

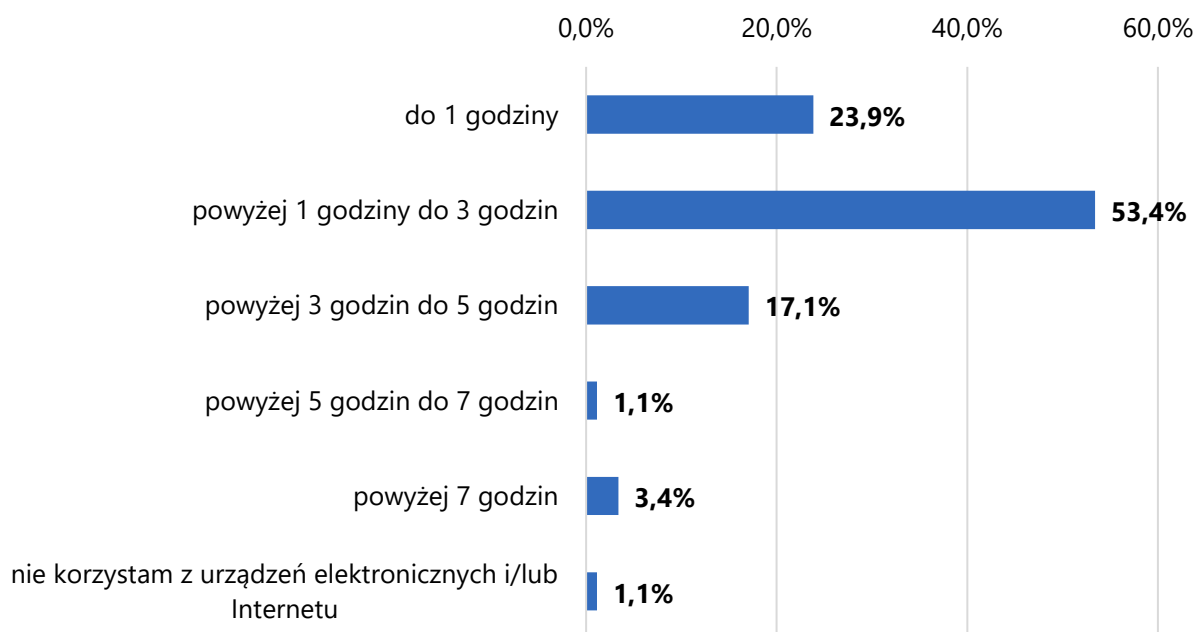
Tabela 14. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.) N=88

Odpowiedź	Udział [%]		
	Alkohol	Narkotyki	Czynności
tak, jedną osobę	11,4	9,1	6,8
tak, kilka osób (do 10 osób)	29,6	5,7	17,1
tak, wiele osób (powyżej 10 osób)	10,2	0,0	2,3
trudno powiedzieć	18,2	18,2	20,5
nie znam takich osób	30,7	67,1	53,4

KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

W kolejnym bloku tematycznym ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, ile czasu dziennie poświęcają na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu. Z ich odpowiedzi wynika, że ponad połowa badanych spędza w ten sposób od 1 do 3 godzin dziennie (53,4%). Kolejno 23,9% badanych wskazało na odpowiedź „do 1 godziny”, natomiast 17,1% – od 3 do 5 godzin. 3,4% ankietowanych spędza w ten sposób powyżej 7 godzin, natomiast po 1,1% respondentów korzysta z tego rodzaju urządzeń od 5 do 7 godzin w ciągu dnia, bądź też nie robi tego w ogóle.

Wykres 20. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=88

Respondentów, którzy wskazali na korzystanie z urządzeń elektronicznych, zapytano również, czy zdarza się im korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej, niż początkowo planowali. Ponad połowa badanych przyznała, że takie sytuacje miały miejsce (51 osób, czyli 58,6%). Przeciwnego zdania było 18,4% ankietowanych (16 osób). Odpowiedź „trudno powiedzieć” zaznaczyło 10,3% badanych (9 osób), a 12,6% wskazało, że nie przewiduje określonego czasu na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (11 osób).

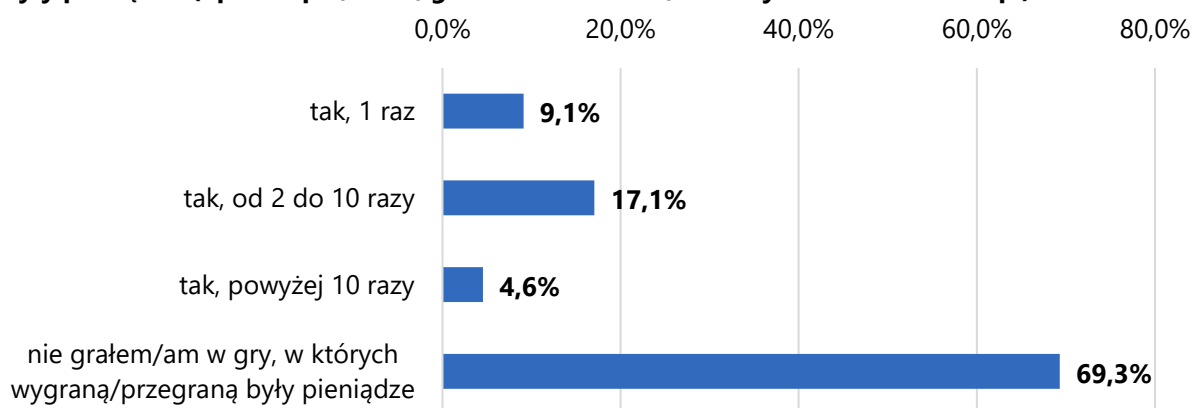
Tabela 15. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=87

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	58,6	51
nie	18,4	16
trudno powiedzieć	10,3	9
nie przewiduję określonego czasu	12,6	11

UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

W dalszej części badania określona została skala podejmowania zachowań hazardowych przez pełnoletnich mieszkańców. Ankietowani udzielili odpowiedzi na pytanie, czy w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie grali w gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze. Jak wskazuje zebrany materiał badawczy, styczność z nimi miało 30,8% dorosłych respondentów, wśród których 9,1%, zadeklarowało, że grało w takie gry tylko 1 raz, 17,1% wskazało odpowiedź od 2 do 10 razy, natomiast 4,6% osób przyznało się do grania w tego typu gry więcej niż 10 razy.

Wykres 21. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/ przegraną były pieniądze (np. zdrapki, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=88

Kolejne pytanie dotyczyło motywacji, które kierowały mieszkańcami Gminy uczestniczącymi w grach hazardowych, a mianowicie odnosiło się do tego, czy badani kiedykolwiek grali w tego typu gry z powodu trudności finansowych lub w celu poprawy swojej sytuacji ekonomicznej. 29,6% respondentów, tj. 8 osób potwierdziło zaistnienie takiej sytuacji, a 66,7% badanych zaprzeczyło jakoby podobna sytuacja miała miejsce (18 osób). 1 osoba miała trudności z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 16. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których wygraną były pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=27

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak	29,6	8
nie	66,7	18
trudno powiedzieć	3,7	1

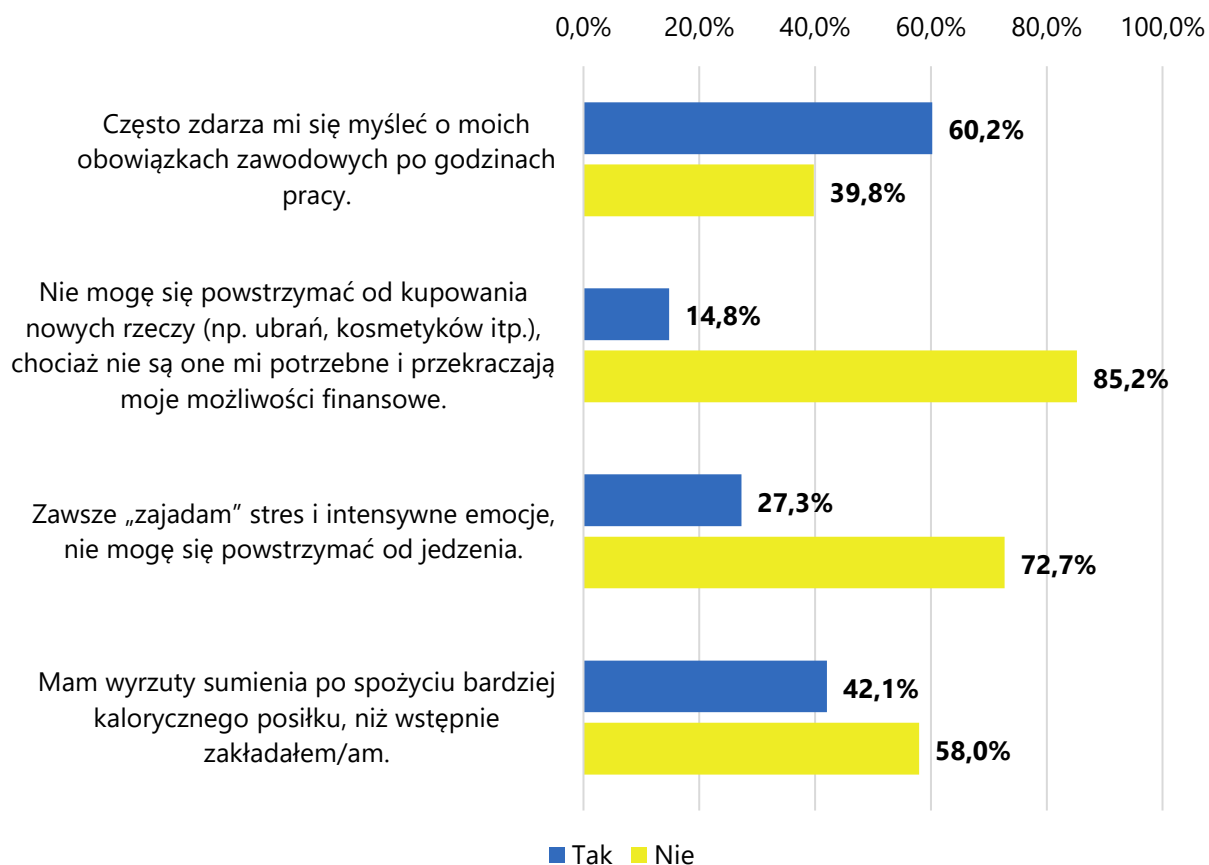
INNE UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

W dalszej części badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Leszno, respondenci udzielili również istotnych informacji na temat swoich decyzji zakupowych, wykonywania obowiązków zawodowych oraz zakresu zaburzeń odżywiania. Zakupoholizm oraz pracoholizm, są przykładami uzależnień behawioralnych, które w okresie ostatnich lat zwiększyły swoją skalę, w szczególności wśród rozwiniętych i sprawnie funkcjonujących społeczeństw, dlatego pytania ujęte w kwestionariuszu ankiety skierowanej do respondentów dotyczyły również występowania tego problemu wśród lokalnej społeczności.

Jak wynika z analizy materiału badawczego, część ankietowanych przejawia zachowania mogące świadczyć o możliwości występowania wśród nich zaburzeń w zakresie pracoholizmu oraz w kwestii odżywiania. Doświadczenia respondentów w tych obszarach przedstawiają się następująco:

- 60,2% badanych często myśli o obowiązkach zawodowych poza godzinami pracy,
- 14,8% mieszkańców przyznało, że nie może się powstrzymać od kupowania nowych rzeczy, których nie potrzebują i na które nie posiadają odpowiednich środków finansowych,
- 27,3% osób biorących udział w badaniu zawsze zajada stres i intensywne emocje,
- 42,1% ankietowanych ma wyrzuty sumienia po spożyciu bardziej kalorycznego posiłku niż wstępnie zakładali.

Wykres 22. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: N=88

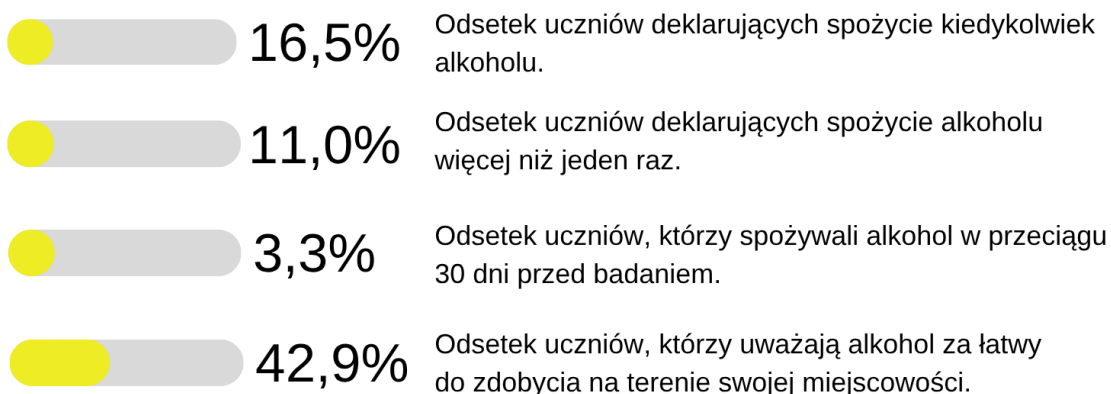

WNIOSKI Z BADAŃ SPOŁECZNYCH

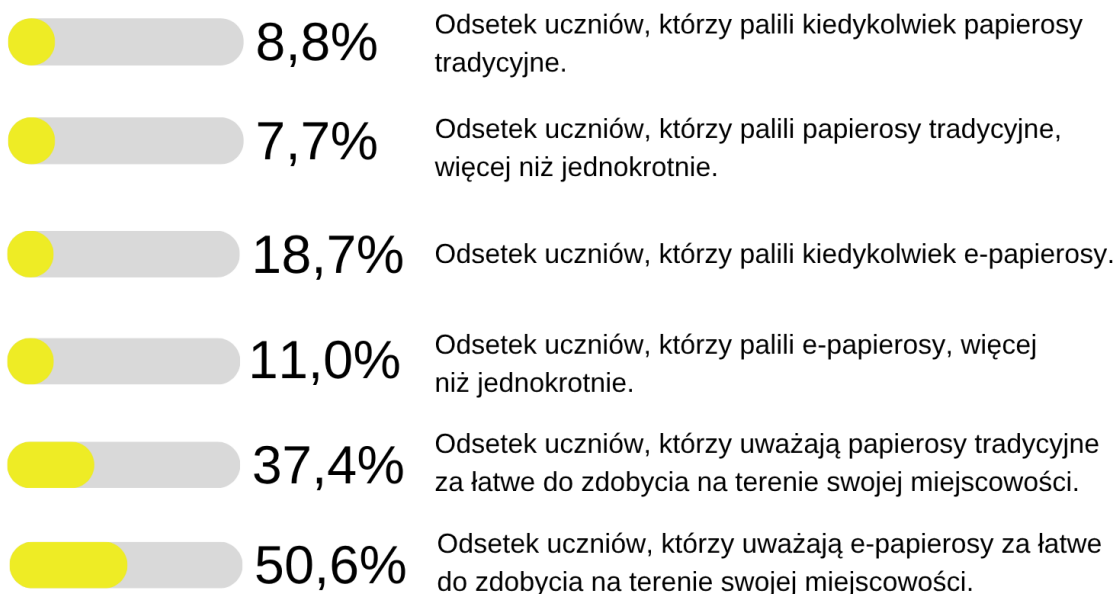
W 2025 roku na terenie gminy Leszno zostało przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne wśród lokalnej społeczności, w którym uczestniczyło 91 uczniów oraz 88 dorosłych mieszkańców Gminy. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z przeprowadzonych badań.

WYNIK BADAŃ ANKIETOWYCH WŚRÓD UCZNIÓW¹⁶

ALKOHOL

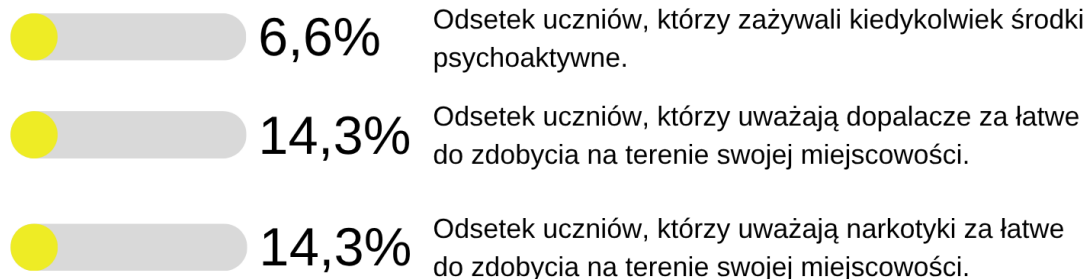

NIKOTYNIZM

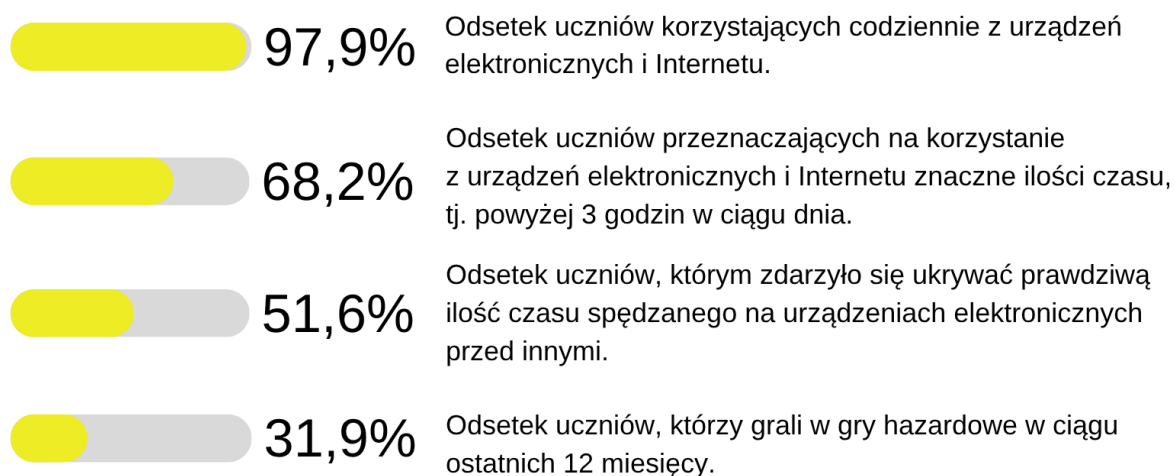

¹⁶ Odsetek uczniów został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=91

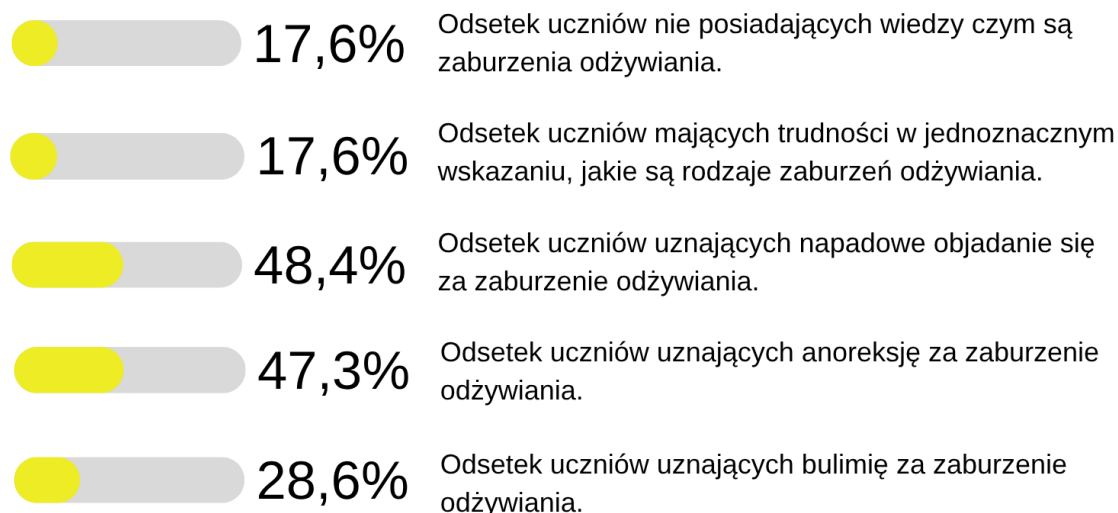
ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE (INNE NIŻ ALKOHOL)

PROBLEMY NATURY BEHAWIORALNEJ

ZABURZENIA ODŻYWIANIA

WYNIKI BADAŃ WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW¹⁷

ALKOHOL

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy spożywają alkohol kilka razy w tygodniu lub codziennie.

Odsetek badanych, którzy przyznali, że w ciągu ostatniego roku zdarzyło im się stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się).

Odsetek badanych, którzy przyznali, że w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło im się prowadzić pojazd pod wpływem alkoholu.

Odsetek ankietowanych nie posiadających wiedzy o szkodliwym wpływie picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka.

Odsetek respondentów, którzy znają w swoim otoczeniu osoby spożywające alkohol w sposób nadmierny.

NIKOTYZM

Odsetek ankietowanych, którzy palą papierosy tradycyjne codziennie.

Odsetek ankietowanych, którzy palą e-papierosy codziennie.

ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE (INNE NIŻ ALKOHOL)

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy kiedykolwiek zażywali środki psychoaktywne.

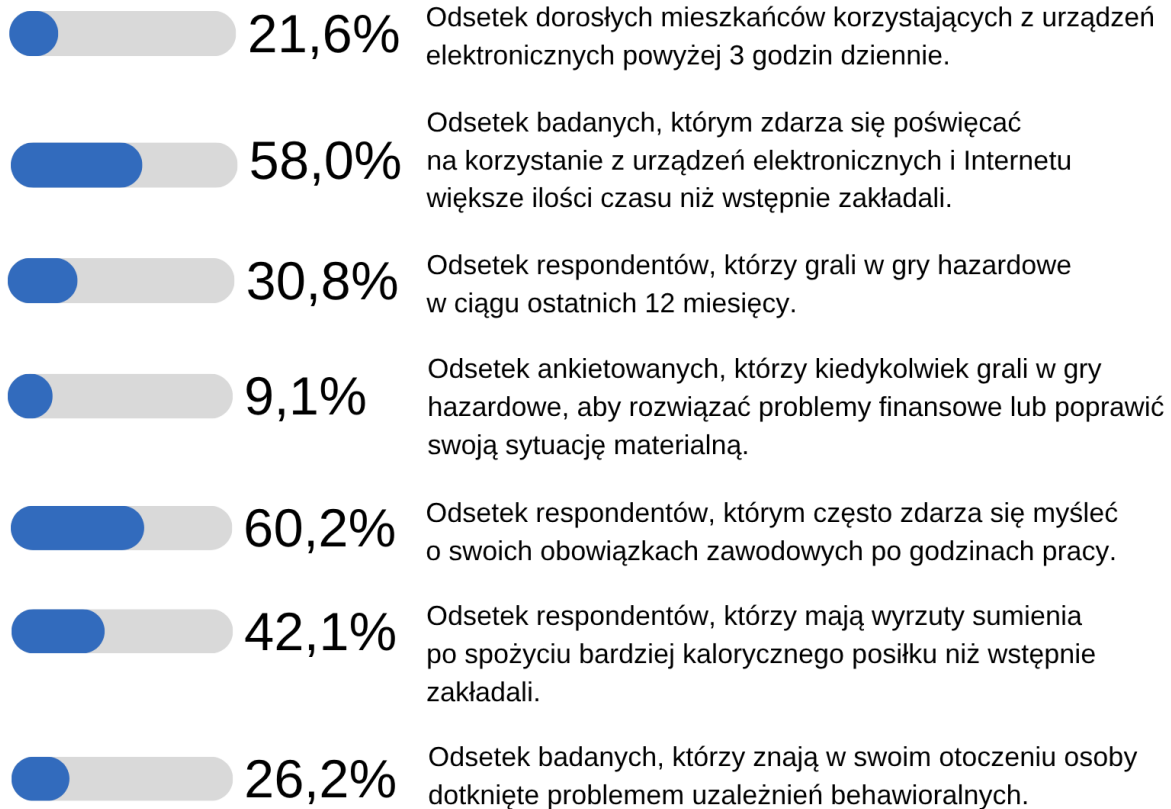
Odsetek respondentów, którzy znają w swoim otoczeniu osoby nadużywające narkotyków.

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy znają w swojej miejscowości miejsca, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze.

¹⁷ Odsetek dorosłych mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=88

PROBLEMY NATURY BEHAVIORALNEJ

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Celem głównym Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Leszno na lata 2026-2029 jest:

Wzmocnienie systemu przeciwdziałania uzależnieniom w gminie Leszno poprzez rozwój działań profilaktycznych, terapeutycznych i integracyjnych, systematyczne monitorowanie zjawiska uzależnień oraz podnoszenie kompetencji kadry i instytucji realizujących zadania w tym obszarze, w celu ograniczenia negatywnych skutków używania substancji psychoaktywnych i promowania zdrowego, bezpiecznego stylu życia w społeczności lokalnej.

Celami operacyjnymi Programu są:

CEL I.
Ograniczenie zjawiska sięgania po alkohol i substancje psychoaktywne wśród mieszkańców gminy Leszno poprzez wzmacnianie świadomości społecznej, rozwój działań profilaktycznych oraz promowanie zdrowego i bezpiecznego stylu życia.

CEL II.
Zwiększenie skuteczności systemu pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom poprzez rozwój specjalistycznego wsparcia, integrację działań instytucji oraz poprawę jakości i dostępności usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

CEL III.
Zwiększenie skuteczności lokalnej polityki przeciwdziałania uzależnieniom poprzez systematyczne diagnozowanie, monitorowanie i analizowanie problemu, doskonalenie działań profilaktycznych, terapeutycznych i integracyjnych oraz rozwijanie kompetencji kadry realizującej te zadania w gminie Leszno.

Cele będą realizowane z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dostępności, zgodnie z koncepcją projektowania uniwersalnego, określoną przede wszystkim w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Cel I. Ograniczenie zjawiska sięgania po alkohol i substancje psychoaktywne wśród mieszkańców gminy Leszno poprzez wzmacnianie świadomości społecznej, rozwój działań profilaktycznych oraz promowanie zdrowego i bezpiecznego stylu życia.

Przewidywane rezultaty:

- Zwiększenie świadomości społecznej na temat zagrożeń związanych z alkoholem i narkotykami.
- Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży na temat konsekwencji uzależnień oraz sposobów ich unikania.
- Wzrost liczby działań profilaktycznych realizowanych w szkołach i placówkach wychowawczych.
- Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w działania na rzecz profilaktyki uzależnień.
- Kształtowanie prozdrowotnych postaw oraz promowanie stylu życia wolnego od substancji psychoaktywnych.
- Zmniejszenie liczby osób sięgających po substancje psychoaktywne dzięki skuteczniejszej edukacji i prewencji.
- Wzrost liczby uczestników programów edukacyjnych i kampanii społecznych dotyczących uzależnień.

Lp.	Zadanie	Wskaźnik	Realizatorzy
1.	Zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych, informacyjnych i profilaktycznych dotyczących tematyki uzależnień i promowania zdrowych nawyków	Nakład materiałów informacyjno-edukacyjnych	UG, OPS, GKRPA, PP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia
		Koszty przeznaczone na zakup materiałów	
2.	Prowadzenie programów i innych działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i promocji zdrowia skierowanych do dzieci i młodzieży	Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych	UG, PP, GKRPA, NGO, BP, PCPR, ZPPP, placówki oświatowe
		Liczba uczestników programów	

Lp.	Zadanie	Wskaźnik	Realizatorzy
3.	Rozwijanie i promowanie oferty alternatywnych i atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Liczba dostępnych miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	UG, GKRPA, BP, NGO, placówki oświatowe
		Liczba działań podjętych w celu promowania udziału w alternatywnych formach spędzania czasu wolnego	
4.	Finansowanie/dofinansowanie imprez profilaktycznych, kulturalnych, w tym koncertów obejmujących edukację zdrowotną w formie profilaktyki uniwersalnej oraz zdrowotnych konkursów promujących trzeźwość	Liczba zorganizowanych imprez o tematyce edukacji zdrowotnej	UG
		Liczba przeprowadzonych konkursów promujących trzeźwość	
5.	Organizacja zawodów sportowych z elementami profilaktyki, które mają na celu uwidocznienie szkodliwości alkoholu, narkotyków oraz zagrożeń płynących z uzależnień behawioralnych (w ramach profilaktyki uniwersalnej oraz promocji zdrowego stylu życia)	Liczba zorganizowanych zawodów profilaktyczno-sportowych	UG, NGO, placówki oświatowe, kluby sportowe
6.	Organizowanie i dofinansowanie warsztatów i programów profilaktycznych dotyczących używania substancji psychoaktywnych oraz zagrożeń wynikających z uzależnień behawioralnych, ze szczególnym uwzględnieniem programów rekomendowanych przez KCPU, ORE i IPiN	Liczba zorganizowanych/dofinansowanych programów/warsztatów profilaktycznych	UG, GKRPA, placówki oświatowe
		Liczba uczestników	

Lp.	Zadanie	Wskaźnik	Realizatorzy
7.	Organizacja wypoczynku letniego/zimowego dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym oraz zagrożonych uzależnieniami, realizującego program profilaktyczny, psychologiczny lub socjoterapeutyczny	Liczba zorganizowanych wyjazdów	UG, GKRPA, placówki oświatowe
		Liczba uczestników	
8.	Organizowanie warsztatów informacyjno-edukacyjnych dla rodziców i nauczycieli w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym behawioralnych wśród dzieci i młodzieży, w szczególności na temat wzmacniania czynników chroniących i eliminowania czynników ryzyka	Liczba zorganizowanych warsztatów	UG, GKRPA, placówki oświatowe
9.	Uczestnictwo w regionalnych i ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych obejmujących zagadnienia związane z profilaktyką i przeciwdziałaniem alkoholizmowi, narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym	Liczba kampanii, w których uczestniczyła Gmina	UG, OPS, GKRPA, ZI, PP, BP, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia

Cel II. Zwiększenie skuteczności systemu pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom poprzez rozwój specjalistycznego wsparcia, integrację działań instytucji oraz poprawę jakości i dostępności usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Przewidywane rezultaty:

- Zwiększenie dostępności specjalistycznej pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin, w tym osób uwikłanych w problem przemocy domowej.
- Poprawa skuteczności terapii i rehabilitacji poprzez rozwój lokalnego systemu wsparcia.
- Wzmocnienie współpracy między instytucjami, organizacjami pozarządowymi i podmiotami trzeciego sektora w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
- Podniesienie jakości świadczonych usług pomocowych poprzez lepsze wsparcie dla specjalistów i instytucji zajmujących się terapią i przeciwdziałaniem uzależnieniom i przemocy domowej.
- Zwiększenie liczby osób korzystających z programów terapeutycznych i rehabilitacyjnych.
- Poprawa funkcjonowania społecznego i zawodowego osób wychodzących z uzależnień dzięki kompleksowej pomocy i integracji ze środowiskiem lokalnym.

Lp.	Zadanie	Wskaźnik	Realizatorzy
1.	Kontynuowanie działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego	Liczba osób zgłaszających się do PIK	UG, GKRPA
		Liczba pracowników PIK	
2.	Wspieranie działalności GKRPA	Liczba członków GKRPA	GKRPA
3.	Przeprowadzanie rozmów interwencyjno-motywujących z osobami nadużywającymi alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych	Liczba osób, z którymi członkowie GKRPA prowadzili rozmowy interwencyjno-motywujące do podjęcia leczenia odwykowego	GKRPA
4.	Zainicjowanie utworzenia grup samopomocowych dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.	Liczba funkcjonujących grup	UG, GKRPA, OPS, NGO

Lp.	Zadanie	Wskaźnik	Realizatorzy
5.	Zainicjowanie utworzenia grup samopomocowych dla osób uzależnionych od narkotyków i ich rodzin.	Liczba funkcjonujących grup	UG, GKRPA, OPS, NGO
6.	Zlecanie przeprowadzania badań przez zespół biegłych w zakresie uzależnienia od alkoholu w celu orzeczenia wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	Liczba osób skierowanych na badanie przez biegłego	GKRPA
		Liczba wydanych opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	
7.	Kierowanie wniosków do sądu o nałożenie obowiązku leczenia w zakładzie leczenia odwykowego wobec osoby uzależnionej, wnoszenie środków odwoławczych od orzeczeń sądów I instancji w sprawach o zobowiązanie do leczenia oraz występowanie członków GKRPA w charakterze strony oraz oskarżyciela posiłkowego przed sądem w sprawach o leczenie odwykowe	Liczba wniosków wniesionych do sądu w sprawie orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego	GKRPA
8.	Wszczynanie przez członków GKRPA procedury „Niebieskie Karty” i przekazywanie ich do ZI	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	GKRPA
9.	Prowadzenie konsultacji i poradnictwa terapeutycznego, psychologicznego oraz prawnego dla osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin	Liczba osób objętych konsultacjami/poradnictwem	UG, OPS, GKRPA, PIK, NGO, placówki ochrony zdrowia
		Liczba udzielonych konsultacji/porad	
10.	Udzielanie psychologicznego i terapeutycznego wsparcia dzieciom wychowującym się w rodzinach dotkniętych uzależnieniami i przemocą domową	Liczba dzieci objętych wsparciem	ZPPP, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia

Lp.	Zadanie	Wskaźnik	Realizatorzy
11.	Zainicjowanie utworzenia placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy, a także wdrażanie działań integracyjnych i socjoterapeutycznych	Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego	UG, OPS, NGO
		Liczba dzieci objętych opieką	
12.	Zwiększanie skuteczności działań skierowanych do beneficjentów pomocy społecznej dotkniętych uzależnieniem, poprzez uwzględnienie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych	Liczba osób, z którymi zawarto kontrakt socjalny	OPS

Cel III. Zwiększenie skuteczności lokalnej polityki przeciwdziałania uzależnieniom poprzez systematyczne diagnozowanie, monitorowanie i analizowanie problemu, doskonalenie działań profilaktycznych, terapeutycznych i integracyjnych oraz rozwijanie kompetencji kadry realizującej te zadania w Gminie Leszno.

Przewidywane rezultaty:

- Uzyskanie rzetelnych danych na temat skali i dynamiki problemu uzależnień w Gminie dzięki systematycznej diagnozie i monitorowaniu sytuacji.
- Identyfikacja grup szczególnie narażonych na uzależnienia oraz dostosowanie działań profilaktycznych do ich potrzeb.
- Efektywniejsze planowanie i realizacja działań profilaktycznych oraz interwencyjnych w obszarze uzależnień.
- Zmniejszenie skali wykluczenia społecznego poprzez skuteczniejsze wsparcie osób dotkniętych problemem uzależnień.
- Lepsza integracja lokalnej społeczności poprzez działania wspierające osoby zagrożone marginalizacją.
- Podniesienie kompetencji specjalistów zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień, co przełoży się na wyższą jakość świadczonych usług.

- Wzrost skuteczności lokalnych programów wsparcia i terapii dzięki bieżącej analizie sytuacji i dostosowywaniu strategii działania.

Lp.	Zadanie	Wskaźnik	Realizatorzy
1.	Regularne monitorowanie problemu uzależnień od substancji psychoaktywnych w Gminie, w tym opracowanie diagnoz problemów społecznych wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców	Liczba osób objętych badaniem ilościowym i/lub jakościowym w ramach diagnozy społecznej Liczba prowadzonych statystyk związanych z problemem uzależnień w Gminie	UG, GKRPA, ZI, PIK, OPS, PP, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia
2.	Powadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Liczba przeprowadzonych szkoleń	UG, GKRPA
3.	Kreowanie polityki antyalkoholowej w Gminie, np. poprzez ograniczenia nocnej sprzedaży alkoholu oraz zmniejszenie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych Liczba dorosłych mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży alkoholu	UG, GKRPA
4.	Organizowanie i udział w szkoleniach z zakresu profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony zdrowia dla osób i podmiotów świadczących pomoc i wsparcie mieszkańcom, w tym członków GKRPA	Liczba uczestników szkoleń z zakresu profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej	UG, GKRPA, PP, ZI, OPS, PIK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia
5.	Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	Liczba uczestników szkoleń Liczba przeprowadzonych kontroli	UG, GKRPA

REALIZACJA PROGRAMU

1. Na podstawie art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi realizatorem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Leszno na lata 2026-2029 jest Wójt Gminy Leszno, który odpowiada za realizację Programu od strony finansowej i merytorycznej.
2. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Leszno będzie realizowany w latach 2026-2029.

ADRESACI PROGRAMU

Program adresowany jest do ogółu mieszkańców gminy Leszno z wyszczególnieniem konsumentów napojów alkoholowych, osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i zmagających się z uzależnieniami behawioralnymi, osób pijących szkodliwie i ryzykownie, rodzin i najbliższego otoczenia osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków, hazardu i urządzeń elektronicznych, dzieci i młodzieży szkolnej oraz przedstawicieli służb, instytucji oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień.

ZEZWOLENIA NA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem oraz w miejscu sprzedaży może odbywać się tylko na podstawie zezwolenia wydanego przez Wójta Gminy Leszno.

1. Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych poza miejscem sprzedaży, określona przez Radę Gminy Leszno, wynosi 180, w tym¹⁸:
 - 60 – o zawartości do 4,5% alkoholu oraz na piwo,
 - 60 – o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa),
 - 60 – o zawartości powyżej 18% alkoholu.
2. Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w miejscu sprzedaży, określona przez Radę Gminy Leszno, wynosi 40, w tym¹⁹:
 - 0 – o zawartości do 4,5% alkoholu oraz na piwo,
 - 0 – o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa),
 - 40 – o zawartości powyżej 18% alkoholu.

TERMINY WAŻNOŚCI ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży wydaje się na czas oznaczony, nie krótszy niż 4 lata, a w przypadku sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, nie krótszy niż 2 lata.

¹⁸ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2024 rok

¹⁹ tamże

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

1. Źródłem finansowania działań podejmowanych w związku z realizacją zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Leszno są dochody własne Gminy uzyskane z wpływów z tytułu wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, a także z opłat z tytułu sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającego 300 ml i są ujęte w budżecie gminy Leszno w dziale 851 „Ochrona Zdrowia”, rozdziale 85153 – zwalczanie narkomanii oraz rozdziale 85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi.
2. Zakres zadań ujętych w Programie może być zweryfikowany ze względu na wysokość środków finansowych przeznaczonych na ich realizację oraz ze względu na bieżące zapotrzebowanie z zakresu działań profilaktycznych skierowanych do lokalnej społeczności.

ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW GKRPA

Zgodnie z art. 41 ust. 5 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi członkom Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za udział w posiedzeniach Komisji oraz wykonanie innych prac, wynikających z realizacji w/w ustawy przysługuje wynagrodzenie.

1. Członkom Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za udział w jej pracach przysługuje wynagrodzenie w formie diety w wysokości 500 zł (brutto) miesięcznie.
2. Wynagrodzenie będzie wypłacane na podstawie miesięcznego zestawienia potwierdzającego wykonanie zadań, przygotowanego i zatwierdzonego przez przewodniczącego Komisji.
3. Jeśli członek Komisji nie uczestniczył w pracach przez okres jednego miesiąca, wynagrodzenie za dany miesiąc nie przysługuje. Członkom Komisji przysługują

diety oraz zwrot kosztów przejazdów i noclegów z tytułu pełnienia obowiązków członka Komisji na zasadach obowiązujących pracowników z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

4. Wydatki na wynagrodzenia pokrywane będą ze środków pochodzących z opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu opierają się na:

1. Ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu.
2. Ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej.
3. Opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy wybrać co najmniej jedną z niżej wskazanych zróżnicowanych metod pomiaru, tj.:

- analizę dokumentów,
- badanie ankietowe adresatów Programu,
- badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.

- b) kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom.

Na podstawie analizy wdrażanego programu, realizator Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Leszno, tj. Wójt Gminy Leszno we współpracy z Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urzędem Gminy Leszno oraz innymi jednostkami i podmiotami działającymi na terenie Gminy, sporządzi zbiorcze coroczne sprawozdanie, które zostanie przedłożone Radzie Gminy Leszno w terminie do 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie. Ponadto realizator Programu zobowiązany jest do sporządzenia, na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, informacji z realizacji działań podejmowanych w danym roku, które wynikają z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, które następnie przekaże do Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w terminie do 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.

BIBLIOGRAFIA

1. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.
2. Lange R., i in., Nastolatki 3.0 – Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców, NASK – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2023.
3. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok.
4. Raport z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za rok 2024.
5. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesznie za 2024 rok.
6. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 i 2024 rok.
7. Szmidt J., i in., Raport 2023 – Uzależnienia w Polsce, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Warszawa 2023.
8. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
10. Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną – Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r., Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2024.
11. Raport o stanie Gminy Leszno za 2024 rok.

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Leszno w latach 2023-2024	18
Rysunek 2. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca gminy Leszno na przestrzeni lat 2023-2024.....	19
Rysunek 3. Płeć uczniów biorących udział w badaniu: N=91	27
Rysunek 4. Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu: N=88.....	37

SPIS TABEL

Tabela 1. Działania Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób uzależnionych w latach 2023-2024.....	14
Tabela 2. Liczba osób dotkniętych problemem przemocy domowej, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w latach 2023-2024	15
Tabela 3. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2023-2024.....	16
Tabela 4. Liczba uczestników programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego, prowadzonego przez KCPU, ORE oraz IPiN w 2024 roku	17
Tabela 5. Analiza zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu i środków psychoaktywnych w gminie Leszno w latach 2022-2024.....	22
Tabela 6. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=15	29
Tabela 7. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=6	31
Tabela 8. Jakie były to substancje? N=6	31
Tabela 9. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu np. przed rodzicami? N=89	33

Tabela 10. W jakie gry, w których wygraną/przegraną były pieniądze zdarzyło Ci się grać? N=28	35
Tabela 11. Ile razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i stracić kontrolę nad ilością spożywanego alkoholu (tzn. upić się)? N=75	40
Tabela 12. Czy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem mechanicznym po spożyciu alkoholu? N=76.....	40
Tabela 13. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne Pan/i zażywał/a? N=3.....	43
Tabela 14. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektrycznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.) N=88	44
Tabela 15. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a? N=87.....	46
Tabela 16. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w gry, w których wygraną były pieniądze, aby rozwiązać finansowe trudności lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną? N=27	47

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2022-2024	12
Wykres 2. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Leszno na przestrzeni lat 2023-2024.....	19
Wykres 3. Liczba dorosłych mieszkańców Gminy przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych na przestrzeni lat 2023-2024.....	20
Wykres 4. Wiek uczniów: N=91	28
Wykres 5. Klasa: N=91	28
Wykres 6. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=91	29
Wykres 7. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się: N=91	30

Wykres 8. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=91	30
Wykres 9. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy oraz e-papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=91	32
Wykres 10. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu? N=91	33
Wykres 11. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry, w których można było wygrać/przegrać pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=91	34
Wykres 12. Które z poniższych odpowiedzi Twoim zdaniem można zaliczyć do zaburzeń odżywiania? N=91	36
Wykres 13. Wiek dorosłych mieszkańców: N=88	38
Wykres 14. Wykształcenie: N=88	38
Wykres 15. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=88	39
Wykres 16. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? N=88	41
Wykres 17. Jak często pali Pan/i papierosy i e-papierosy? N=88	41
Wykres 18. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia) N=88	42
Wykres 19. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacz? N=88	43
Wykres 20. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystaniu z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu (np. komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=88	45
Wykres 21. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał/a Pan/i w gry, w których wygraną/przegrana były pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)? N=88	46
Wykres 22. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: N=88	48